

ARACCIOLU

SERMONES

Inc
473

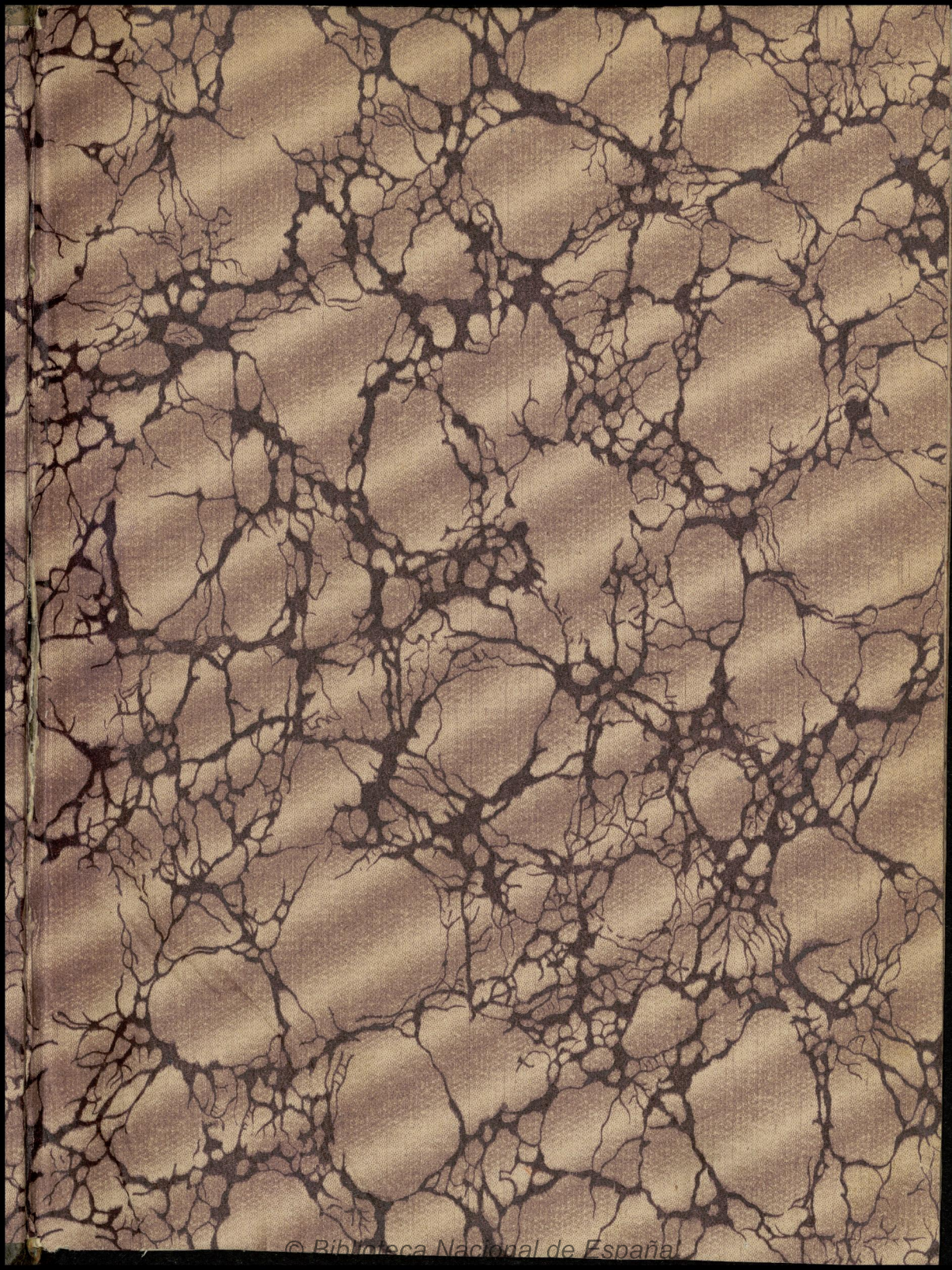
VENETIIS

1489

~~L.~~
287

INCUNABLES

473

I
47-3

Ihesu christe gloriose in

quo vniuersi creati nobilitas ac perfectio p̄sistit vnite. ⁊
vt laudibus ⁊ honore matris tue cōceptus valeat a tuis
fidelibus venerari: q̄ quidem pro tui sacratissima incarna
tione p̄ordinata extitit ateq̄ adam creasses, placeat tibi be
nigne saluator illuminare indignū famulū tuū vt te aman
do ⁊ diligendo disputationē incipiat secularis ⁊ iacobite.

De prologo.

Ontigit q̄ sedens in choro fratrū predicatorū
Quinione septima mensis decembris secula
ris quidam ⁊ pauper canonicus duz vesp̄eros
Cōceptionis virginis marie fratres solēniter
celebrarent allocutus est cuidam iacobite scientifico sermo
nes amicabiliter cōsequentes. Venerande frater cū om̄es
simus concordēs fratres in x̄po: om̄esq̄ recepim⁹ equale
preciū redemptionis generis humani ab vtero virginis
matris marie diuinitus incarnatū. Que quidē virgo om
nibus peccatorib⁹ aduocatā se exhibet. refugiumq̄ omniū
sperantiū in eandē q̄ impetrans gratias benedictiones in
numeras: vt presentare nos possit cōcordiditer corā dño
ihesu x̄po: ⁊ sumat nos exutos a culpis nostris defectibus
⁊ miserijs: ⁊ cū sic se habeat istud ita. quare ergo nō con
amur vt simus concordēs ad honores laudes reuerēciasq̄
multimodas ipsi virgini exhibentes. nā non videt vt con
corditer respondeam⁹ de beneficijs q̄ quotidie ab ipsa vir
gine recipimus: in exhibendas receptantes laudes contra
rias veritati. Et propter inueteratā aduersitatē q̄ de suo
sanctissimo conceptu inter x̄pi fideles ambigit. Alij ipam
in peccato originali fore cōceptā minime cōscentes seu
concedentes. Alij vero affirmantes cōtrariū in falsitatem
persistere est necesse. Dñi iacobita vero ipsius secularis p

a

cepisset sermones secularem alloquitur in his verbis.
Loquela tua et dispositio faciei te fore oriundum ostendit
ac subiectum regis aragonum qui anno presenti in ciuita
te Valentie quartadecima maij inconsulte ductus super
huius quouis materiam nimis psumptuose videtur ob
errasse: ex eo qz sine ratione edidit et compulit omnes sibi
subiectos cuiuscunqz conditionis fuerint tenere et firmiter
confiteri virginem mariam sine peccato originali fuisse co
ceptam certificans te illud fore qd plurimu contra phas ec
clesie sacro sancte. Secularis vero audiens suum regem
sic enormiter blasphematum. comotus contra iacobitam
quem reuera percussisset nisi ad rumores peruenisset qui
dam canonista qui eis in sedendo fuerat conuicinus et oc
currens seculari qui iacobitam fortiter opprimebat inquit
sermones sequentes. Viri scientifici attendite quoniam ex
rumoribus vestris officium diuinum qd plurimu pertur
batur. Nec hic vobis locus est contendere in sermonibus
dicat michi si placeat alter vestrum que occasio seu fortu
na ad passum istum vos adduxit. Tunc iacobita omniu
qz contingerat inter ipsum et secularem materiam narra
uit et simplicem veritatem. Postqz vero canonista qui fue
rat in philosophia ac theologia mirabiliter eruditus per
ceperat intentiones qua motus fuerat secularis. Dixit ia
cobite: hoc sanctum fore procul dubio et honestum siue su
per conceptu virginali omnes christi fideles per aliquas
rationes necessarias ad veritatem reducere possent. cum
ex hac questione: tam antiqua ta magnum vertamur cer
tamen in ecclesia sancta dei. Et videtur mihi domine iaco
bita qd licet ego sim de opinione qd virgo maria sit conce
pta in peccato originali. tamen bene placeret qd vos et ego
de hac questione conferremus cum isto seculari. Nam talia
poterit nobis enarrare: qd confirmans nostrum proposi

rum in rationibus seipsum confundet. Et verecundatus
amodo in suo proposito sistere perhorrescet. placuit qui-
dem iacobite hoc q̄ dixerat canonista. Et ambo interro-
gant secularem si sibi placeat de dicta questione ad inuicē
disputare. Respondit secularis q̄ multum affectabat ⁊ de
hoc q̄ plurimū erat letus. Secularis igitur suam dispu-
tationem diuidit in quinque partes. in quarū prima dispu-
tatur. vtrum peccatum originale sit substantia vel acci-
dens hominis. Et in secunda ponuntur quedam conditio-
nes. Et in tertia arguitur de possibili cum quibuscūq̄ me-
thasoris. Et in quarta de necessitate. Et in quinta ⁊ vlti-
ma ponuntur rationum solutiōes que per aduersam par-
tem fieri possunt cum correptione ⁊ emendatione ecclesie sa-
crofante.

De conditione canoniste.

Um secularis voluisset ad questionem proce-
dere opposuit se canonista dicēs. iacobita ⁊ se-
cularis volo q̄ inter nos hec conditio fiat. vi-
delicet q̄ vnusquisq̄ nostrum sola veritate at-
tenta in suis argumentis ⁊ solutionibus fidelis existat. ve-
ray. caritativus. ⁊ pacificus. Nam sub cauillantis subuer-
sione: aut sub argumentorum procellis subdole posset
veritas deperire si inter nos contentione aut insania vte-
remur. De quo possemus etiam ipsius virginis indigna-
tione incurrere ac culpabiles facere nosmetipsos. Et vo-
lo etiam quod vt postq̄ auctoritatibus super conceptiōe
virginis conuenire nequimus q̄ in nostro processu quan-
tum valebimus necessarijs rationibus disputemus. qua-
re supradicti tres viri scientifici conditionem canoniste p-
mittunt in disputatione firmiter retinere.

De p̄ma parte in qua disputatur vtrū peccatū originale sit substantia vel accidens.

Inquit secularis ^{si peccatus}

originale foret substantia hominis oportet ipsius peccatū originale fore creaturam: cū deus sit creator omnī substantiarum. sequeretur ergo deū creasse peccatū.

Vel q̄ deus nō creauerit omnē substantiā: & cū omnia ista sint impossibilia: sequitur peccatū originale fore accidēs hominis. Secūdo sic. si peccatū originale esset substantia hominis: sequeretur q̄ in baptismo vbi perditur peccatū originale pderetur aut diminueretur substantia hominis: nec tota substantia hominis esset xp̄iana: nec hō post baptismū remaneret homo: s; hominis pars. Sed cū hoc sit impossibile: sequitur peccatū originale fore accēs hominis. Tertio sic: cū peccatū originale sit malū & difformitas creature & oīs substantia sit bona: si peccatū originale esset substantia sequeretur ipm peccatū esse bonū: & p cōsequēs nō culpabile. Et sequeretur substantiā suscipe cōtrariū. & cū hec sint impossibilia: sequitur peccatū originale esse accidēs. Quarto si peccatū originale foret substantia hominis: in resurrectione nō totus hō resurgeret: nec esset tot⁹ in patria: nec tot⁹ homo post baptismū viueret ī via. s; cū hec sint impossibilia. stat peccatū originale esse accēs hominis. Quinto si peccatū originale esset substantia sequeretur xpm nō vnisse totā naturā humanā: & p cōsequēs xps nō esset hō. cū pars nō sit totū. & cū sit impossibile: sequitur peccatū originale esse accēs hoīs. Sexto & vltimo. si peccatū originale esset substantia viuente homine eius substantia p totū subiectū hominis esset diuisibilis. & cū hoc sit impossibile sequitur q̄ peccatū originale est accidens siue macula hominis: a p̄mis parentibus diriuata p

pter transgressionē eorundem.

Questio inquit iacobita seculari in tuis verbis seu rationibus est conclusus peccatū originale esse accidens, sed cū accidens sit ens: et ens et bonū cōuertuntur: sequitur ergo peccatum originale fore bonum et per consequēs non culpabile. Quare secularis: videtur mihi qd non intelligas et emetipsum.

Solutio.

Respondit secularis: verū est qd accidens est duplex: quod dam ē positiuū sicut albedo, nigredo, caliditas, frigiditas iusticia, prudentia, temperantia, fides, spes &c. Illec quidē accidentia entia realia existūt seu consistūt et de entitate per sūt creature. Aliud est accūs priuatiuū qd qdē nihil est nec ponit aliqd in subiecto: nec sumit d entitate creature sicut cecitas, surditas, iniuria, malicia &c. Adam enī iustus fuit creatus: et si perdidit propter peccatū iusticiā suā, iā propter hoc in hoc subiecto Adam nihil positū nec additum est immo priuatum: nam sicut cecitas nihil aliud est qd priuatio visus, sic iniuria et malicia in adam ex quo peccauit nihil aliud est qd priuatio iusticie et bonitatis. Et istud tale accidēs est peccatū originale qd est nihil: quare tuā questio nem preponere fuit vanū.

Questio inquit canonista seculari: cū peccatū nihil sit quo modo potest esse occasio pene.

Solutio.

Respondit secularis, scias canonista qd in quantum homo venit de non esse post creationē remanet sibi habitus non essendi: quia vnū est dicere homo non fuit etiā ipsum deo non sustinente per seipsus deficeret. Ideoq; propter habitum non essendi habet inclinationem ad peccatū: vel ad peccandū quod est non esse. Sed quia peccatū est nihil nō

potest esse occasio pene nisi inquantum creatura est in causa
Nam disformans se creaturam: et fugiens a fine ad quem
deus de non esse ipsam creauit fugiente a fine conatur re
trocedere ad quod prius fuerat: quod est non esse. quod qui
dem est impossibile. quoniam principia que posita sunt per
deum in creatione deficere non possunt. Et ideo creatura
euacuata fine occasione peccati occasionat se ad penam con
tradicens intentioni finali ad quam creata est. Nam sicut ho
mo per suum inordinatum comedere et bibere sebricitan
do est deuiatus a fine caliditatis subiecti et occasionat se ut
agat contra seipsum et contra proprium subiectum in macerando adu
rendo et desiccando. ita creatura per sua scelera edelictat
occasionat se ad penas durabiles tormentorum. Satis suus
contentus dixit canonista seculari transi ultra: quoniam de
hoc volumus a te petere plurima.

Secunda pars que est de conditionibus et primo
De prima conditione.

Ordinavit secularis suas condiciones dicens.
Prima conditio est hec: videlicet quod in conceptu
virginis fuerunt quatuor cause prout in quo
libet subiecto substantiales consistunt. videlicet
efficiens. materialis. formalis. et finalis. Et primo efficiens
sic probatur. Si efficiens causa nihil foret in subiecto con
ceptionis virginis sequeretur ipsum fore eternum aut se
ipsum principiasse. non primo modo. quoniam solus deus
est eternus. nec secundo modo: quoniam talis conceptus
fuisset antequam esset ad principiandum seipsum: quod est con
tradictio manifesta. ergo in subiecto conceptionis virginis
fuit causa efficiens. Quod in conceptu virginis sit causa
materialis sic probatur. quoniam alias subiectum virgi

nia non haberet de quo esset: et sic non esset de natura hu-
mana nec contineretur sub eius spe: et in tali subiecto agēs
non haberet de quo ageret. et cum hoc sit impossibile. stat
verum in conceptu predicto causam materialem existere.
Quod in eodem conceptu sit causa formalis satis proba-
bile est ex constantia materie que sine forma nequit esse. Nam
talis conceptus siue forma obiectabile non foret sensibilis
intelligibilis nec etiam alicuius foret essentie speciei aut nu-
meri. quoniam forma dat esse rei et conseruat eam in esse.
Sequitur ergo in subiecto conceptionis virginis causam
formalem existere. Quod in prehabito conceptionis sub-
iecto sit finalis causa sic probatur. quoniam alias non haberet pfe-
ctionē. cum pfectio magis se habeat ex parte finis quam ex par-
te principij. et si pfectio nihil esset ex parte finis. principium
non haberet appetitum ad finem. Preterea si talis conce-
ptus causam finalem non haberet ipsis parentibus agen-
tibus sine fine sequeretur in subiecto conceptionis esse mo-
tum infinitum aperte post. et per consequens locum. nec esset
terminus ad quem in tali subiecto existente motu sine fine
et quiete semper conciperetur: et nunquam esset concepta: talis
quidem conceptus esset vacuus sine et quiete. Et cum omnia
ista sint impossibilia: sequitur in subiecto conceptionis vir-
ginis causam finalem existere: que quidem est incarnatio fi-
lij dei: quoniam ad hoc fuit concepta ut deus de ipsa et in
ipsa incarnaretur. Dixit canonista seculari: posses tu pro-
bare per rationes quod incarnatio filij dei fuit finalis causa qua-
re virgo concepta est. Respondit secularis quod sic: et audi mo-
dicum si placet.

Quod incarnatio filij dei fuit causa finalis
quare virgo maria concepta est.

¶ primo sic . nulla mundi creatura concepta
fuit vt de⁹ de ipsa incarnaretur nisi virgo glo
riosa . sed ex virgine gloriosa deus incarnatus
est . ergo vt deus incarnaretur fuit cōcepta vir
go gloriosa . Stat ergo incarnationē filij dei fore causam
finalē quare virgo concepta est . ¶ Maiorem probō: quoni
am alias oporteret dare aliam creaturaz vt deus de ipsa
incarnatus existeret: p̄ter virginē gloriosam: q̄ falsus est ⁊
inconueniens dicere . minor probatur in simbolo .

Secūdo nulla mūdi creatura mota fuit ad cōceptū vt deus
de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa . Sed ex virgine
gloriosa deus incarnatus est . ergo vt de⁹ incarnaretur mo
ta fuit ad conceptū virgo gloriosa . patet ergo q̄ incarna
tio filij dei est causa finalis quare virgo concepta est . ¶ Ma
ior probatur quoniā alias sequeretur q̄ alia creatura mo
ta fuisset ad conceptū vt deus de ipsa incarnaretur p̄ter
virginem . q̄ est impossibile . clare liquet . minor probatur
vt supra .

Tertio nulla mūdi creatura ordinata ⁊ attracta fuit ad cō
ceptum vt deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa .
Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est . ergo vt de⁹
incarnaretur mota ⁊ attracta fuit ad conceptū virgo glo
riosa . Stat ergo q̄ incarnatio filij dei fuit causa finalis q̄
re virgo concepta est . ¶ Maior probatur vt supra . minor
similiter .

Quarto nulla mundi creatura disposita fuit ad conceptū
vt conciperetur : q̄ deus de ipsa incarnaretur nisi virgo
gloriosa : sed ex virgine deus incarnatus est . ergo vt deus
incarnaretur disposita fuit ad cōceptum q̄ conciperetur
virgo gloriosa . ergo incarnatio filij dei fuit causa finalis:
quare virgo concepta est . ¶ Maior ⁊ minor probantur vt

supra

Nulla mundi creatura recepit dignitatem. nobilitatem. bonitatem. virtutem et cetera quod conciperetur ut deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa. Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est. ergo ut deus incarnaretur recipit dignitatem nobilitatem et cetera quod conciperet virgo gloriosa. Patet ergo incarnationem filii dei fore causam finalem quare virgo concepta est. minor probatur ut supra. Nulla mundi creatura substantiata. actionata. passionata. relata. habituata. locata et cetera fuit in mundo quod conciperetur: ut deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa. Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est. ergo ut deus incarnaretur substantiata. actionata. passionata. relata. habituata. locata et cetera fuit in mundo quod conciperetur virgo gloriosa. Patet ergo incarnationem filii dei fore causam finalem quare virgo concepta est. Maior et minor probantur ut supra. Non oportet quod amplius probetur secularis inquit iacobita canonice: quod incarnatio filii dei existat causa finalis quare virgo concepta est. cum ex dictis sacre scripture clareat et satis probari possit. Tunc ergo secularis cum suis conditionibus sic prosequitur.

De secunda conditione.

Secunda conditio est quod existentibus Joachim et Anna causa efficiente in subiecto conceptionis virginis: materialis causa fuit substantia ab ipsis parentibus deriuata in subiecto conceptionis de conuenienti materia ac pertinenti cause finali: ut materia debitam formam reciperet: influxu a finali cau

sa: mediate agente naturali : vnde si talis concursus siue
conditio in subiecto conceptionis nihil foret . conceptus
virginis foret minus naturaliter operatus . Videmus
enim q̄ finalis causa ⁊ intentio nature nunq̄ deficiunt :
ad introducendam formam materie indiuiduorum ; dum
tamen naturam dispositam ⁊ conuenientem materiam in
ueniat : ⁊ oportet agenti naturali aut morali ministrare se
cundum conditionem cause finalis materiam conuenien-
tem in quolibet subiecto . sicut in pipere qui tendit ad fi-
nem caloris cui natura ministrat materiam igneam : que
conueniens est calori . Et in viola cui natura ministrat ma-
teriam aqueam que conueniens est frigiditati . quoniam
viola tendit ad finem frigoris . Et in rubino cui natura
ministrat materiam elementorum conuenientem ⁊ nobi-
lem ad recipiendum formam ⁊ claritatē rubini ⁊ per alias
conuenientias minus nobiles natura se habet ad alios la-
pides sic de omnibus speciebus . ⁊ domificator qui mate-
riam conuenientem ministrat in domo ad habitandum re-
gi . ⁊ aliam minorem ministrat conuenientē ad habitandū
rustico . Conuenit ergo agenti tam naturali q̄ morali mi-
nistrare quantum potest materiam conuenientē in quoli-
bet subiecto secundum nobilitatem esse finalis : vt subie-
ctum sit dispositum constitutumq; ex debita proportionē
causarum . Quis ergo domificator aut quis argentarius
poterit aut ausus fuerit operari regi domū : aut ciphum
de materia sibi inconuenienti displicibili aut odiosa credo
q̄ nullus . quoniam ex hoc posset sequi deperditio finis :
aut destructio operis in subiecto Sicut in pregnantē quo
quādo conceptus generatus de inconuenienti ⁊ indisposi-
ta materia fit abortiuum : ⁊ euacuatio finis in conceptu .
Casus etiam q̄ plures contingentes emergunt . ergo cui

se habeat istud ita oportet prehabitam conditionem fore
veram in subiecto conceptionis virginis ne sit minus na-
turaliter operatum.

De tertia conditione.

Tertia conditio est : qd maior et superior perfe-
ctio. virtutis. potestatis. bonitatis. magnitu-
dinis. iusticie. amoris. veritatis. glorie nobili-
tatis. et dignitatis. in quolibet subiecto p cau-
sam finalem consistit in existetia et agentia qd per alias cau-
sas inferiores. quoniam si sic non esset principium non ha-
beret appetitum veniendi ad finem cum quolibet ens appe-
tat et diligat id per quod maius in perfectione consistat et
abhorreat id quod minus. Etiam si sic non esset efficiens
non moueret formam in materia ad causam finalem. et sic
deficiente appetitu principij ad finem carente perfectione
priuaretur medium motus inter principium et finem. Et
cum hoc sit impossibile stat ergo quod dictum est fore ve-
rum in subiecto conceptionis virginis continuaque influetia
descendente a causa finali et superiori in subiecto : refuen-
tibus causis inferioribus : et ascendentibus continue ad cau-
sam finalem per continuum motum et medium : per quod
influencia et refuentia causarum superiorum et inferiorum
continue fiat ne inter principium et finem sequatur vacui-
tas in natura. Et ita omnes cause concordanter agant in
subiecto conceptionis predictae. Quoniam alias predi-
cta continuatio in subiecto minime posset esse : nec subie-
ctum veniret in esse cum omnia que in esse veniunt p causam
concordantiam : et per contrarietatem declinent se ad non esse.
Etiam qd in subiecto predicto alie alijs causis ad inuicem
disponentibus secundum actionem et passionem vt debi-

ta constitutio subiecti inter formas et materias foret. ita quod maior virtus iusticie. magnitudinis. potestatis. amoris. caritatis. glorie. nobilitatis. largitatis. et dignitatis. exaltat: attrahat et disponat seipsam et alias causas inferiores: sicut terra que naturaliter in opaco exaltatur ab aere: qui ratione diaphanitatis dignitatem obtinens in cristallo sub eiusdem dignitate attracta eam fecit esse diaphanam. Et edificator siue agens qui disponit seipsam ad operandum et disponit materiam et formas in opere subiecti. et minor disponit se a maiori sicut materia que disponit se forme efficienti: et efficiens et alie cause inferiores se disponunt cause finali: tanquam nobiliori et perfectiori et superiori in virtute et cetera. quoniam si sic non esset nunquam forma introduceretur in subiecto: nec effectus alicuius generationis sequeretur intendentibus que simul causis in subiecto per appetitum et instinctum ne propter remissionem cause finalis aut efficientis: finis vacuitas in subiecto naturali sequatur: aut forsitan de materia aliena contra formam debitam supponatur: aut extranea forma in materia subiecti deueniat contra appetitum cause finalis. Unde si talis concursus siue conditio in conceptu virginis nihil foret: effet minus naturaliter operatus: quod quidem est impossibile quare predicta conditio esse subiecto prehabito sapienti cuilibet declaratur.

De quarta conditione.

Quarta conditio habet hoc quod causa materialis formalis vel inferiores exaltentur recipiantque dignitatem in perfectione nobilitatis bonitatis: magnitudinis virtutis potestatis iusticie secundum maiorem bonitatis. magnitudinis etc. Cause finalis et finis subiecti

quē attingūt sicut elemēta maiore finē bonitatis. virtuti -
magnitudinis ⁊ iusticie. habēt ⁊ attingūt ⁊ magis exaltan-
tur ad finē sensitiue q̄ ad finē vegetatiue. ⁊ sic ad finē intel-
lectiue q̄ ad alias potētias ⁊ p̄ hominē magis exaltant q̄
p̄ leonē rosam violā ⁊ c. ac maiore finē attingunt. maioreq; nobili-
tate in rubino q̄ in alijs lapidib⁹. ⁊ i pane q̄ in ba-
culo. Et sic d̄ domificatore: mā ⁊ forma attigētib⁹ maiore
finē in palatio regis q̄ in palatio rustici. maioreq; nobili-
tate in ecclia cōstituēda q̄ i alijs ac etiā orator magis exal-
tatur laudādo deū cōtēplando ei⁹ rationes. ⁊ maiore finē
attingit ex eo qz stat in fine creationis: cū amore p̄fectione:
⁊ gloria ⁊ dulcore q̄ qñ pro cōmissis reatib⁹ veniā depre-
catur qz stat in fine fletu ⁊ merore enumerādo suas miseras ⁊
defectus. Concludit ergo de causa finali qz tanta est nobi-
litas. virtus. ⁊ potestas descendens ab ea cōtinue in subie-
cto qd totū creatū scōz suā essentia naturalē p̄pter hoc qz
est de nō esse. rediret in nō esse: nisi causa finalis p̄ suā influ-
tia ip̄m cōtinue sustineret. sicut citharus qz est in manu vt bi-
batur. qz scdm finē nō potest cadere terram. s; in quantū est
ponderosus si dimitteretur: p̄ suā naturā posset cadere. ⁊
cū se habeat ita. oportet cōditionē hanc ⁊ alias fore veras
in virginali cōceptu quoniā alias minus naturaliter ⁊ in-
ordinate esset operatus.

De quinta conditione

Fit secularis quinta conditio est qz potestas ⁊
virtus agendi in p̄fectione bonitatis. magnitu-
dinis. virtutis. iusticie. nobilitatis. amoris. ve-
ritatis. ⁊ glorie cū esse maiori cōueniat fortius ⁊ meli⁹ q̄
cū minori: qm̄ si sic nō esset de⁹ qz maior est: esset minus po-
tens in veritate ⁊ c. ex eo qz habet esse maius q̄ creatura:
⁊ cē fortius cōueniret cū minori q̄ cū maiori. ⁊ tūc quod
libet haberet appetitū ad minus i bonitate p̄fectiōe q̄ ad

maius s; cū veritas sit q̄ minoritas fortius cōueniat cū nō
esse q̄ cū esse sequeretur q̄ oīa entia appeteret fortī nō esse
q̄ esse: et cū oīa ista sint īpossibilia ergo claret hec cōditio
vera in subiecto cōceptionis virginalis: videlz q̄ esse pfe-
citio, potestas, et virtus agendi in bonitate magnitudine et
cetera cum esse et maiortate simul conueniat. Defectus
vero et priuatio impossibilitasq; agendi cum minoritate
concorde. Quandoq; secularis suas ordinasset conditio-
nes iacobitam interrogauit: si contentabatur de eis: aut
si fuerant satis rationabiles. Respondit iacobita q̄ con-
ditiones fuerant satis probate et naturales, et hoc idē lau-
dat canonista et q̄ placebat eis in disputatiōe prehabitas
cōditiones habere.

De tertia parte huius libri videlicet de possi-
bili. Et primo de prima metaphora.

Prima metaphora inq; secularis est ista. q̄ agē-
tibus ethiopib; in subiecto alicui; cōceptioni,
bus habentibusq; pulchrū et formosū obie-
ctū vel causas desideratā ad eāq; se mouētib;
et incendentibus fit transit; substantie parentū in emissiōe
spermatis deriuat; in subiecto cōceptionis incisusq; ab oī
macula ac parentū turpitudine denudat; existēteq; eodez
cōcepto induto hūmatoq; formositate pulcritudine ac ve-
nustate cause finalis et obiecti desiderati ad quē siue ad qd
pdicti ethiopes talē cōceptū ad inuicē cōuenerūt, et intēde-
runt nihilq; mōstruosū siue difforme in cōceptu eminēti-
b; nihilq; turpe siue fetidū effundentib; omnē maculā for-
dem ac turpitudinē in se penitus scindentib; ac remittenti-
bus ppter appetitū desideratū ad causas finalē de se ipsos
producūt clarū pulchrū formosū purū nobilēq; cōceptū.

Idutū bītuatūq; claritate pulcritudīe ac puritate cāe fina
lis obiecti siue intentiōis desiderate exaltaturq; cōcept^{us} in
nobilitate ⁊ cetera propter finalem inientionē habitam ad
obiectū desideratū ad q̄ predicti ethiopes intendūt in tali
conceptu. Unde cum hoc sic se habeat: quanto magis ta
lis virtus potestasq; scindendi atq; denudandi accidentia
macule peccati originalis atq; purus transitus substantie
parentum in virginali conceptionis subiecto concurrisse
necessario faciendū est maxime cum Joachim ⁊ Anna ha
buerunt pro obiecto ⁊ causa finali in subiecto conceptio
nis virginis. tam altam intentionē. tam altū obiectum.
tam altam causam finalem: videlicet filiū dei ad quē virgi
nem conceperunt vt de ipsa ⁊ in ipsa incarnaretur ⁊ diui
num habitaculum fieret. Quis ergo intellectus intellige
re aut ratio poterit cōsentire quod vbi tanta sanctitas: bo
nitas: iusticia virtusq; in magnitudine perfectionis amo
ris nobilitatis ac glorie obiectatur: q̄ de macula malicia
turpitudine ⁊ iniuria parentum in virginali conceptu po
tuit pertransire: sed quia predicta possibilitas virtus siue
potestas transeundi: emittendiq; substantiam sine aucto
ritate in minoribus agentibus reperitur in maioribus ⁊
nobilioribus fortius immo perfectius constat esse ⁊ intel
ligenti cuilibet se ostendit quoniam si talis denudatio siue
incisio nihil esset in conceptu in quo deus causa finalis ex
titit q̄ conceptionis ethioporum in subiecto virtus ⁊ po
testas foret magis q̄ in subiecto conceptiōis virginis etiā
sequeretur q̄ virtus. potestas. perfectio. nobilitas boni
tatis ⁊ magnitudinis cum minoribus potius q̄ cum ma
ioribus agentibus conueniret quod quidem contra con
ditiones prehabitas est existens. aliaq; inconuenientia q̄
plurima sequerentur. Concludit ergo satis hec metapho
ra virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

De secunda metaphora.

Aquit secularis. canonica et iacobita bene scitis quod lumen et claritas est proprium ignis. Umbra vero siue obscuritas est proprietas terre. unde cum cristallus sit de natura terre ex eo quod est siccus et frigidus quo modo substantia terre in generatione cristalli potuit pertransire in subiecto cristalli sine umbra et obscuritate: in quo erit sit clara et lucis dimissis et incisis propriis accidentibus et naturalibus. ut perfectionem dignitatem quam possit habere in cristallo. alienis accidentibus et proprietatibus est induta. hec metaphora satis probat quod transitus substantie pariter in subiecto conceptionis fuit possibilis sine macula et accidenti peccati originalis: et si sic non fieret maior virtus potestas perfectionis. nobilitatis. bonitatis. magnitudinis etc. potius cum minoribus entibus quam cum maioribus et nobilioribus conuenirent. quod est impossibile et contra conditiones philosophicas. plurimamque alia inconuenientia sequerentur. quare virginem sine peccato originali fuisse conceptam ex prebita metaphora declaratur.

De tertia metaphora.

Non sunt melanconici claudi ac etiam contortes agentes in subiecto. alicuius conceptionis in constellatione iouis et veneris in regione sagittarij: ac etiam in libra predicta quoque constellatione influente in predictis agentibus dum concipiuntur incidit malicia complexionis parentum ac de nudantur turpia accidentia parentum in biloque in conceptu de parentum complexione transeunte producitur viriutemque conceptus sanguineus. alacer. gaudiosus. rectus. et pulcher. indutus. conditionatusque. nobilitate ac bonitate prehabite constellationis malicia parentum ac macula penitus sequestratus. Unde si corpora supra celestia que sunt creature minora quoque in bonitate virtutis et habent tamen dominium potestatem ac perfectionem in agentibus que mouentur in materia et forma

cōditionādi ipsos parētes siue agentes vt incidāt suā sub
stantiā a malicia coplexiōis eorū: emittātq; substantiā pu
ram in conceptu ab eorū accidentib; denudatā atq; incisā
ipsius conceptū induendo ⁊ cōditionando similitudinē ⁊ p
prietatē bonitatis. magnitudinis. nobilitatēq; cōplexiōis
cōstellationis phabite p appetitū quē habet eade; cōstella
tio ī regiōe subiecti cōceptiōis p̄dicte: ⁊ cū se habeat istud
ita quanto magis talis virtus sciendendi denudandiq; om
nem maculā iniuriāq; defectum ⁊ maliciā originalisq;
peccati in regione concept⁹ virginis fuit necesse: in quo q
dem influit fili⁹ dei p volūtātē appetitūq; sanctitatis opis
sue in regione cōcept⁹ virginalis vt conciperet. qm̄ de ip̄a
⁊ in ip̄a voluit ⁊ desiderabat incarnari: ⁊ de ea carnē assu
mere voluit: q creator est maiorq; ī p̄fectiōe bonitatis. po
testatis. virtutis. nobilitatis. sanctitatis magnitudis ⁊c. Et
si sic nō esset filius dei derogaret in tm̄ sue largitati. pote
stati. virtuti nobilitati ⁊c. ordinate loquēdo q; seq̄ret ip̄m
nō esse deū nec vnq̄ fuisset cōcept⁹: nec erit ita male ordi
natus cōtra naturā sicut cōcept⁹ virginalis exisētē forio
re nobiliozeq; prehabita cōstellatiōe in bonitatis virtutis
perfectionis ⁊c. in regione concept⁹ melancolicorū q; fili⁹
dei p īfluentiā sue sanctitatis potestatis virtutis nobilitatē
perfectionis ⁊c. in regione cōceptiōis matris: in q ipse cau
sa finalis extitit. Sed cū p̄dicta incōueniētia īpossibilia de
monstrent turpia ridiculosa ac phabitis cōditionib; aduer
santia. sequit̄ ergo p hāc metaphorā sine peccato origina
li virgine fuisse cōceptā. Quarto inquit canonista secula
ri semp in opinione p̄senti ac etiā suā. Quod ī cōceptu vir
ginis nō fuit cōtractū peccatū originale in coitu vel emissio
ne spermatis: sed in infusione aīe cū corpore. ideoq; cōtra
meā opinionē videtur q; tua metaphora nō cōcludat. So
lutio respondit secularis secundū cursum naturālē quāto

principij ad finē maior est appropinquatio tanto inter p̄ncipijū ⁊ finē oritur mediū maioris cōcordantie in potestate virtute ⁊ cetera. ⁊ tāto maior influentia descendit a causa finali in ope subiecti: ⁊ tanto maior multiplicatio appetit⁹ ipsius finis in medio ad ipsū principijū derivat. Unde si in subiecto cōceptionis virginis pctm originale foret contractū in infusione aīe in corpe. sequerēt filiū dei q̄ ē causa finalis contrahere ipsū peccatū in maiori cōcordantia potestatis p̄fectionis appetit⁹ ⁊ volūtatis cū maioreq; influētia p̄pinquante opis in subiecto q̄ si in coitu cōceptionis contractū fuisset q̄ possibile negt esse. Et etiā seq̄retur q̄ quāto p̄ncipia magis p̄pinqrēt cause finali tāto existerēt cū medio cū maiori defectu. Et seq̄retur etiā q̄ causa finalis minor existeret in virtute ⁊ potestate habēs viciata ppe se q̄ si ab eodē elongata fuissent ⁊ q̄ virtus p̄ncipij in coitu cōceptionis foret maioris p̄fectionis q̄ virtus principij mediij cum fine. Et etiam exisētē medio sine virtute in maiori defectu contra naturam cessaret appetit⁹ principij ad ipsum finem. videas ergo canonista: quia si peccatū originale contraheretur in infusione anime cum corpore in virginali subiecto. aperire non audeo alia inconuenientia que sequi possent. Et in hoc iacobita dixit canoniste inutiliter proposita est tua questio dimitte ergo secularem ⁊ transeat vltra.

De quarta metaphora.

Irit secularis iacobite: pastor labam. Gen. 30 ca. posuit in canalibus aquarū virgas platani ⁊ populeas diuersorūq; colorū exorticatas. ⁊ adducto grege accensoq; ad coitū obiectando ac intiendo predictas virgas fuit ibi tanta potestas virtutis ⁊ perfectionis q̄ virtus obiecti influxit suam conditionem colorēq; in subiecto cōceptionis gregis exisētib⁹

et remanentibus conceptionis indutis conditione et diuersitate coloris obiecti ad quod arietes et oues intuebantur dum concipiebant. Et cum se habeat ista ita: quanto magis talis virtus siue potestas fuit in subiecto conceptionis virginis ratione maioritatis perfectionis in sanctitate. virtute potestatisque. iusticie. bonitatis. magnitudinis. amoris et glorie filij dei qui fuit obiectum et causa finalis ac intentio in qua ioseph et anna obiectabant intuebantur et intendeabant dum virginem concipiebant ut de ipsa incarnaretur existentesque in amore filij dei inflammati et accensi intuitu virginalis conceptus quoniam ad hoc fuit concepta virgo gloriosa ut deus de ipsa incarnaretur. oportet ergo conceptui virginis fore conditionatum obiecti conditione ad quod dum concipiebatur parentes sui obiectabant in coitu conceptionis cum omnis perfectio virtus nobilitas et potestas in bonitate magnitudine. iusticia. amoris. dignitatis et glorie conueniat potius operi creatoris quam creature: ac etiam potius conueniat cum entibus maioribus spiritualibus et corporalibus simul quam cum corporalibus tantum. hec metaphora satis concludit virginem sine peccato originali fuisse conceptam. Tunc iacobite inquit canonista: satis detinuimus secularem nec expedit amplius arguere metaphorice. Tempus est quod transeat ad partem necessitatis: et sic accedat ad eam et videbimus quid narrabit.

De quarta parte libri que est de
necessitate. Prima ratio.

Et mandato ipsius canoniste et iacobite inquit secularis: quod causa finalis siue intentio agentis attrahit et mouet ad seipsam omnes causas subiecti sicut intentio quam habet ignis in rubino attrahit aquam et terram ad lucibilitatem suam. Sed filius dei fuit causa finalis ac intentio que iochim et anna virginem conceperunt ergo

Ioachim & anna fuerunt moti pariter & attracti in virginali cōceptu p filiū dei. maior iā patet sicut etiā h̄itare qđ attrahit domificatorē materiā & formā. minor p̄bata est in cōditionib⁹. vnde si virgo cōcepta fuisset in peccato originali oporteret filiū dei fore causā peccati illi⁹ cōceptiōis: qm̄ ioachim & anna p eū ad talē cōceptū fuerūt moti pariter & attracti: sequerēt deus fore causā peccati. & q̄ pluri-
ma alia incōueniētia cōtra cōditiones p̄habitas sequerentur: quare virginē sine peccato originali fuisse conceptam ex p̄habito argumento est necesse.

Secunda ratio.

Er motū virtutē potestātē ac influētiā q̄ a causa finali deriuat ceterae cause subiecti ad habitū & conditionē cause finalis disponunt ad inuicē parent & mouētur in ope subiecti: nā per virtutē & influentiā descendētes a sole mouent ac disponūt in auro aqua & terra ad lucibilitatē solis causa finali influēte de sua nobilitate existēte superiori. & in maioriāte virtutis p̄tātis rē. Vnde si virgo concepta fuisset in peccato originali sequeretur q̄ influētia q̄ descendebat a filio dei sicut a causa finali de sui sanctitate. iusticie. virtutis. bonitatis. voluntatis rē. in conceptione p̄habita ac in operis parentib⁹ q̄ virginē cōciperēt vt de ipsa incarnaret n̄b̄l opata fuisset p̄ualēte in potestate malicia parētū in subiecto cōceptiōis p̄ potestātē. sc̄titatē. iusticie. potestatis virtutis filij dei. Et tūc seq̄ret q̄ id qđ p potestātē & virtutē rationabilē ē sup̄: irrationabiliter eēt inferi⁹ si cōcepta fuisset in p̄cto originali: qđ qdem ip̄ossibile se ostendit: & cōtra cōditiones p̄habitas se haberent: nā etiā habita cā finali & sup̄iori dominū in potestate virtute rē. sup̄ alias causas inferiores talis cōceptus in peccato originali foret cōtra formā mādātī. qm̄ deus nullā habet maliciā ad mādādū. & p cōsequēs fuisset

deo odibilis abhominabilis q̄ ip̄m cōceptū: amādo diligendo
et volendo vt cōcipetur ad incarnationē suā q̄ est cōtra
dictio manifesta. quare necessario sequitur virginē sine pec-
cato originali fuisse conceptam.

Tertia ratio.

Inter mouēs et motū attrahens et attractū me-
dia et necessaria est dispositio: qm̄ alias non se-
q̄retur finis opis in subiecto. vnde si v̄go con-
cepta est in peccato originali necessaria fuit dispositio dei
filij mouentis: cū ioachim et anna moti ad cōtrahendum
illud peccatū in subiecto conceptionis virginis ad hoc vt
opus causarū in subiecto fieret: et si sic est de se disposuit
et disponit alias causas ad peccandum q̄ est impossibile
et cōditionib⁹ phabitis est aduersans necessario. patet ergo
virginē sine peccato originali fuisse conceptam.

Quarta ratio.

Biectū mouet potētia vt cursus naturalis de-
poscit: sicut visibile quo mouet visū ad viden-
dū. et aures mouentur ad sonū audiendū. Sz
cū filius dei sit obiectū et causa finalis ad qd̄ siue ad quā
ioachim et anna intendebant dū virginē cōcipiebant. et si
virgo cōcepta est in peccato originali necessario sequitur
q̄ ad tale peccatū fuerūt moti ioachim et anna per filium
dei et cū hoc sit ip̄ossibile: sequitur virginē necessario sine
peccato originali fuisse conceptam.

Quinta ratio.

Si filius dei q̄ est ex infinita pt̄te virtute. iusti-
cia. in sanctitate. bonitate. nobilitate. magnitu-
dinis et c. existēs causa finalis et obiectū i subie-
cto cōceptionis virginis nō exaltat⁹ ioachim et annā in bo-
nitate virtutis et sanctitatis in cōceptu v̄ginali: seq̄ret filij
dei fore defectuosū viliorē minorē in virtute bonitatis quā

finalis causa ethioporum quod impossibile consistit. nam pulchritudo obiecti sue intentionis finalis ethiopum conditionat et exaltet conceptum in pulchritudine productum ab ipsis ethiopibus. quanto magis filius dei ratione maioris perfectionis in subiecto conceptionis virginis hoc facere necessario tenetur: et si sic non esset magna inconuenientia sequeretur quod plurimum contra conditiones prehabitas: quare necessario relinquitur virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

Sexta ratio.

Eius maior est in dando quam creatura in recipiendo: scilicet ioachim et anna disponentibus se in subiecto virginis conceptionis ad recipiendum formam a filio dei derivatam tamquam de finali causa ut introduceret eam in materiam conceptionis predictae de sua scititate. virtute. iusticia. perfectione. nobilitate. bonitate. magnitudine. amore. et gratia. quoniam filius dei tales formas dat et infundit cum nullam habeat malitiam: et si hoc eis tradere denegasset defectuosus foret in sua largitate: auarus et ociosus esset quia magis disposita esset creatura ad recipiendum scitatem virtutem iusticiam et gratiam deo potius dare. Et cum hoc sit impossibile et conditionibus prehabitis aduersans sequitur necessario virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

Septima ratio.

Ioachim et anna non disponentes se in subiecto conceptionis virginis ad recipiendum scitatem. iusticiam. virtutem. nobilitatem. bonitatem et derivata a causa finali in subiecto conceptionis predictae fuerunt deo odibiles et contra habentes partem in conceptu virginis: ministrarunt in subiecto conceptionis ipsi cause finali. videlicet filio dei de materia inconuenienti odiosa. ac displicibili. quod contra conditiones prehabitas est extrinsecus per conceptionem in ira dei. et esset operum in subiecto conceptionis in malicia peccati originalis sine filio dei causa finali subiecti sue

odibilitatē, et malicie, peccati, et cum istud sit impossibile et predictis conditionibus aduerfetur, fequitur neceffario virginē fine peccato originali fuiſſe conceptam.

Octaua ratio.

Acobita inquit ſecularis: quelibet potētia mouet ſe ſecundum conditionem obiecti ſicut potentia gūſatiua que aliter mouetur et conditio natur in dolci aliter quā in amaro. Et elemētatiua que aliter conditionatur cum vegetabili aliter quā cum ſenſibili, et intellectus qui aliter cōditionatur quod pro obiecto et finali cā recipit virtutes aliterque ad vicia, et aliter ad magnū intelligere: aliter ad parū. Sicut intellectus qui magis nobilis in cōditiōe perſiſtit intelligēdo deū quā quā intelligit creaturā, patet ergo quod oēs potentie ſue forme exaltant cōditionantque iuxta nobilitatē finis obiecti Unde ſi ioachim et anna habentes pro obiecto et cauſa finali in cōceptu virginis filium dei et eius incarnationē ad quā virginē conceperūt pro obiecto et cauſa finali habuerūt perfectam virtutem: perfectam iuſticiamque, poteſtatē, nobilitatem, magnitudinis, amoris, ſapientie, veritatis, et glorie, et ſi voluerūt ſe cōditionare ſeu recipere veras cōditiones obiecti et cauſe finalis, ſequitur in ſubiecto conceptionis peruerſio potētiarum ſue agentium intelligentium obiectantiumque, maliciam: vbi bonitas conſiſtit et econuerſo odium ſub amore parū in magno: defectus in perfectione: vilitatem in nobilitate: ac iniuria vbi iuſticia conſiſtit. Sicut diabolus qui iuſte damnatus eſt et obiectat ſe iniuſte damnatus, Et ebrius qui habet viſum peruerſum obiectat album ſub rubeo: et calidum in frigido comprehendit, Et infirmus qui propter peruerſionem gūſtus dulcedinem pomi attrahit in amaritudinem, Unde ſi ſic eſt: oportet Joachim et Annam peruerſos fore: et penitus irregulatos virgi-

nali conceptu qui sanctitate iusticie bonitatis perfectione
filij dei intelligētes obiectātesq; cōtemplauerūt sub specie
malicie iniurie. odij. vicij. ⁊ defect⁹ pcti originalis. quātā
iniuriā: quāntāq; offēas in cōceptu virgīs suo comiserūt
creatori: habētesq; ipsuz p causa finali in malicia cōtracta
in subiecto cōceptiōis filie sue. effectiq; proculdubio fo-
rent sicut iudas q sub specie amoris odibilitatis osculū ex-
hibuit creatori ⁊ pdidit xpm dñm. Sicut isti eorū nepotē
⁊ sicut filij disidentie blasphematores irā dei incurrissent:
si in scititate ⁊ amore dei comississent peccatū origiale. ⁊ cū
oīa ista mala falsa absurdaq; ab oīb⁹ videā: sequitur ergo
virginē sine peccato originali fuisse cōceptā. Questio inq;
iacobita: si ioachī ⁊ anna in coitu cōceptiōis habuerūt de-
lectatiōes corpales. Solutio. Rñdit secularis q null⁹ cō-
cept⁹ fuit ex cōcubitu maris ⁊ femie q in tantā delectatio-
nē fuerit etiam appetit⁹ sicut cōcept⁹ virgīalis. Questio
dixit canonista: si carnis delectatio fuit in cōceptu virginali
op⁹ q fuisse tale cōceptū i originali pctō qd qdē tue itētiōi
cōtradicit. Solutio rñdit secular⁹. de⁹ hoīez creauit vt co-
gnoscere⁹ ⁊ amare⁹ etiā vt mediāte hoīe in maiori amore
⁊ cognitione mūdum sibi vniret. idcirco de⁹ hoīez creauit
in adam ⁊ euā ad finē vnionis ac bñssime icarnatiōis sue.
apparet ergo inculēter adā ⁊ euā creatos fore ad finalem
intētiōē incarnationē filij ac etiā totā lineā generatiōis hu-
mane. q quidē finis fuit ex parte creaturarū depdit⁹ p cul-
pam pmi parētis. Et postmodū oēs q ex cōcubitu maris
⁊ mulieris cōcipiebant erāt in malicia ⁊ ira dei. Scias q
canonista q sicut creatio q filii dei i natura humana pmo
operata fuit p suā bonitatē magnitudinē virtutē ⁊ iusticiā ⁊c
In pncipio ade ⁊ eue p qd peccatū intrauit in mūdū. Si-
cut creatio q idem filius dei existit in virgine maria pncipi-
pijs operata est per suaz bonitatē virtutē iusticiā ⁊ cetera

et tanq̃ finalis causa in cōceptu p̃dicto q̃ est p̃ncipiū virgi-
nis. qm̃ si hoc nō esset fuisset maior hō in suis p̃ncipijs
adam et eua p̃ creationē tñ q̃ virgo p̃ creationē et recrea-
tionē: et opationē cause finalis. Cōsiderētqz maiores adas
et eua per finē creationis q̃ virgo mater dei: quod possi-
bile nequit esse. foretqz maius in virtute opus creatiōis
in p̃ncipio hominis et mulieris q̃ opus recreationis
q̃ possibile nequit esse. Preterea. volo te scire canonica
q̃ existēte humanitate vna natura cōmunis omniū homi-
nū cui⁹ p̃ncipia sunt in adā: finis vero cōsistit in incarnatio-
ne filij dei. qm̃ incarnatio filij dei cōsistit finis vniuersi crea-
ti: vt in sequētib⁹ demonstrabit. etiā humanitas p̃pter hoc
creata fuit ad finē vt de⁹ p̃ ipsas mundū sibi vniret. p̃sistit
ergo humanitas in adam p̃ncipiata: finita vero et p̃fectio-
nata consistit in xpo. q̃ q̃dem humanitas respectu p̃ncipij
iusta virtuosa et sancta creata fuit in adam. vt p̃ncipiū per
rectitudinē debitā originalis iusticie sancte et iuste trāsiret
ad finē videlicet ad incarnationē filij dei. Sed propter pec-
catū p̃mi parentis medio existente corrupto deuiatoqz a fi-
nali causa in linea generationis humane. si virgo cōcepta
est in originali peccato quomodo p̃ncipia humanitatis po-
tuerūt trāsire ad incarnationē filij dei: q̃ quidē finis existit
cū p̃ncipio siue medio virtuoso: habente p̃ adam p̃ncipia
humanitatis iusta et sancta. oportet ergo dare aliquā crea-
turā q̃ sine macula et peccato originali persinat: vt reuerta-
tur rectū ac debitū mediū humanitatis inter xpm̃ et adam
alioquin continuatio humanitatis etiā inter p̃ncipiū et fi-
nem minime possit esse iniusticia virtutis bonitatis magni-
tudinis et. essetqz cōtinuatio in malicia peccati medio bea-
tissime incarnationis reatu p̃mi parentis existēte corrupto:
quod est vehementissime abhominandū. nec aliquo modo
opinandū est quod amplexus siue coitus in virginali con-

ceptu inducat peccatū nec coitū fore causa peccati. quoniam
si adam nō peccasset coitus generatiōis humane nequaquam
persisteret in peccato: pmo in iusticia et virtute eo qz deuia
tio a fine creationis in humana natura nihil foret que pro
pter in obediētiā fuit perpetrata in puatiōe primorū pa
rentū. Ideoqz apparet qz coitus nō est causa peccati: nec
inductiōis eius. sed deuatiō finis creatiōis: propter quā
omnis coitus humane nature post peccatū ade infectus est:
quoniam peccatus nihil est qm cursus siue creature operatio
in deuatiōe finis. Preterea nihil sancti: nihil virtuosius
ac perfecti in subiecto creato reperitur qm id qd se habet
ad finē creationis: sed cū coit ex quo fuerit concepta vir
go gloriosa fuerit propter finē creatiōis: qz concepta fuit
vt deus de ipsa incarnaretur. stat ergo clarū ipsū coitū
fore sanctissimū et iustissimū pre ceteris omni gaudio leti
cia debita ac iusta delectatione repletū. Elides ergo cano
nica ad quantū miserū et operationē fuit conceptio virgi
nalis nec si in tali conceptu qui ad tantū finem fuit factus
si debuit esse delectatio corporalis. Etiaz videas qz luna
existente in cancro: vel sole in leone in aspectu et fine propo
sue regionis si sequeretur maior multiplicatio appetitus
operis in maiori delectatiōe suorū pncipiorū qm si quodli
bet predictorū existeret in regione contraria. Tu ego et
centū homines consequimur extra propriā regionē et finē
in deuatiōe mediū iusticie originalis: et in malicia peccati
originalis. ideo filij ire dicimur. Joachim vero et anna in
virginali conceptu rectum mediū sinez habentes concepe
runt in debita regione et fine proprio. oportuit ergo mul
tiplicatione fuisse delectationis in bonitate magnitudinis
iusticie. virtutis. amoris et glorie in tali conceptionis sub
iecto. Habes tu: quando bonitas cōplexionis tui subiecti

est in debita operatione et sine quantā delectationē sentis?
et in tuo corpore sanctitatē. si autem tua complexio indebi-
te operaretur: oporteret te existere in magno defectu. sed
cum ioachim et anna agentes ad debitum finem spiritali-
ter et corporaliter in coitu conceptionis pre ceteris creatu-
ris maiorem habuerūt delectationem. Nec credas q̄ dele-
ctatio sit de genere defectus et peccati. quoniam sequere-
tur: q̄ in inferno ubi maiores defectus: et peccata consti-
tunt maior delectatio se haberet: quod quidem veritas su-
stinere non valet. Multum placuit canonice solutio quaz
sibi narrauerat secularis. Sed iterum dixit seculari cano-
nista. Cum post peccatū ade remanserit multiplicatio in
natura humana. qualis finis propter transgressionem pri-
mi parentis fuit deperditus.

Solutio

Respondit secularis: q̄ finis perfectionis est ultimus.
nam sicut tu scis q̄ pomo existente ad finem vt homini ser-
uiat: ad quem creatum est. Si propter aliquem in natura
errorem pomum efficeretur insipidum homo abhominā-
retur ipsi fini: quāq̄ multiplicatio speciei in pomo existe-
re possit: sine hoc q̄ homini seruiat ad quem creatum est.
et tunc multiplicante suam speciem contra finem creatio-
nis existit in abhominacione hominis displicentia. et ita fi-
ne deperdito creationis propter insipiditatis viciū in va-
cuitate pomū persistit. Sic etiam propter originalis pec-
cati insipiditatem: que consistit in humana natura propa-
gata contra finem creationis: est in abhominacione et ira
dei. Preterea scis tu quod finis maior quem pomum ha-
bere potest est vt in carnē et sanguinē hoīs illud cōuertat.
Sic etiā maior finis quē pōt hō attingere cōsistit vt cū deo
in vno supposito cōuertant in tñ q̄ verū sit dicere homo

est deus : ⁊ deus est homo . Verū quia conuersio que fit
inter deū ⁊ homines in maiori perfectioriꝫ concordantia
distinctionis in bono magno potenti consistat. Idcirco hō
in deū retinet suū numerū quē pomū in homine ppter sui
ipsi corruptionē retinere nō potest. Questio inquit iterū
canonista seculari: si aliquis fuerit conat⁹ recuperare finē crea
tionis in pomo. vtrū oporteat ipsuz dulcorari quēadmo
dū in archa diluuij liberator generis humani dulcorauit
sarraip in sanguis effusione. Cū vero iacobita vidisset se
cularē ⁊ canonistā iā exire terminos q̄stionis hortat ipsos
q̄ plurimū vt veniāt a materia principalis q̄stionis recedāt
quoniā de hoc fastidiū ⁊ prolixitas contra ordinē disputa
tionis sequi posset.

Nonna ratio.

Euersus igitur secularis ad p̄ncipales q̄stionē
sic inqt. In oī ope aggregatiōis plurimū forma
rū resultat forma cōis: sꝫ in cōceptione virgīs
est op⁹ aggregatione plurimuz formarū. ergo in conceptu
virginis resultat forma cōmunis. maior naturaliter est ve
ra sic in subiecto operis bonitatis magnitudinis duratio
nis ⁊ cetera aggregate resultat cōmunis forma que est bo
na durans potens ⁊c. minor probatur sic: quia in tali con
ceptu operatur filius dei tanq̄ causa finalis: ⁊ parētes vt
causa efficiens ⁊ sic de materia ⁊ forma cū formis ⁊ pprie
tatibus ex quibus sunt. Et postq̄ sic se habet filio dei in
fluēte in subiecto conceptionis de sua sanctitate virtute in
ficia in bonitate pulchritudinis puritatis nobilitatis ma
gnitudinis. perfectionis. largitatis. misericordie. amoris
veritatis ⁊ glorie ex parte vna ⁊ ex altera influentibus io
achim ⁊ anna maliciā. maculam. iniuriā. vicium. turpitu
dinez. ⁊ defectum peccati originalis. talis quidem conce
ptus constitutus fuisset ex causis ⁊ actibus contrarijs:

quod impossibile foret subiectū cōceptiōis huiusmodi ve-
nire in esse. cū oīa q̄ ad esse veniūt veniāt p̄ causariū cōcor-
datiā ⁊ declinēt ad nō esse p̄ cōtrarietate v̄t in cōditiōibus
pbatū ē. Sed cū veritas se habeat incōtrariū. videlz q̄ ta-
lis cōcept⁹ venit in rē ⁊ eē. sequit̄ ergo necessario virginē
sine peccato originali fuisse cōceptā. Itē supponat̄ q̄ v̄it
in esse ex p̄habita cōtrarietate causariū cū filio dei influēte
suā sanctitatē iusticiā virtutē ⁊c. v̄t dictū est virtutificante.
nobiliticante. p̄ficiēte. bonificāte. intelligēte. pulchrifican-
te. amāte v̄t virgo cōcipere. qm̄ desiderabat de ip̄a ⁊ vo-
lebat: ⁊ appetebat q̄ incarnari parētibusq̄ fluētibus ⁊ ope-
rātibus in subiecto cōceptiōis p̄ iniuriare maculare. turpifi-
care. viciare. deficere. maliciare. ⁊ pseuerare ī malicia pec-
cati originalis in virginali cōceptu. Unde si cōcepta fuit ī
peccato originali. oportet q̄ ad cōtrahēdū tale peccatū in
subiecto cōceptiōis parētes fuerint in tanta magnitudine
ptāteq̄ agendi p̄ maliciare iniuriare ⁊c. Cōtra magnitu-
dinē iusticie virtutis sanctitatis bonitatis filij dei. v̄t de vin-
cere eā potuissent in subiecto cōceptiōis virginis: qm̄ al̄s
minimē in peccato originali cōcipi possz: nisi magnitudo
⁊ ptās. virtutis. iusticie. sc̄tatisq̄ filij dei opantis penit⁹
deuicta fuisset ī subiecto cōceptiōis p̄dicte. ⁊ si sic se habz
potestas p̄fectio ⁊ virt⁹ agēdi cōueniret melius in magni-
tudine cū creatura q̄ cū creatore q̄ incōueniēs magnū exi-
steret ⁊ scōm cōditiones p̄habitas īpossibile. q̄re sequitur
necessario virginē sine pctō originali fuisse cōceptā. Itē
supponat̄ q̄ in cōceptu virginali filius dei q̄ si causa fina-
lis. ⁊ parentes simulq̄ eq̄litr opati sunt in subiecto con-
ceptiōis p̄ equalē magnitudinē potestātēq̄ agendi et ope-
randi existentibus ac durantibus. iniuriare cōtra iustificare. vi-
ciare cōtra virtutificare. deficere cōtra p̄fectionare. malicia
re cōtra bonificare. in magnitudinē. maculandi. purificandi

nobilitadi turpificandi. iustificandi. iniuriandi. sanctificandi
maledicendi. amandi et odiendi. virtutificandi et peccandi.
aduersantib⁹ ad inimicē in virginali conceptu. sequitur tanta
contrarietas in huiusmodi conceptionis subiecto propter ma-
gnitudinē agentii in phabito conceptu q̄ maior neq̄ esse in-
ter creatorē et creaturā: in quo subiecto malicia contra boni-
tatē. iniuria contra iusticiā. viciū contra veritatē. odiū con-
tra amorē. pena contra gloriā et cetera. in conceptu virginis equa-
liter aduersantur: oībus causis equaliter opantib⁹. duran-
tib⁹ et contradicentib⁹ p̄ contrarios effectus et appetit⁹ semp
in magnitudine contrariadi. Unde propter terribilē p̄dictā
et magnā contrarietatē oportuit conceptus virginis fore in
maiorib⁹ cruciamēq̄ tormento q̄ lucifer: nec aliq̄s dam-
natus maiorē habere potest propter magnitudinē aduersan-
di puerrendi ac confundendi: q̄ vel confundi habet concept⁹
p̄dictos vel oportet ipsius existere in duratiōe p̄petua tor-
mentorū. Et cū oīa ista sint impossibilia absurda mala et pre-
habitis cōditionib⁹ aduersantia sequitur necessario sine pec-
cato originali virginē fuisse conceptā. Etia⁹ dico iacobita q̄
si subiectū conceptionis huiusmodi sic se habet nulli⁹ finis
ē. qm̄ contrarij fines respectu eiusdē subiecti naturalr simul
nō possunt esse: p̄ cōsequēis est infinitū in cōfusiōe. malicia.
vicio. iniuria. odio. ira. inuidia contra deū. et si sic est: deus
nō est infinite bon⁹ propter infinitā maliciā cū non sint dare
duo opposita nec deus posset aliquid qm̄ infinita malicia
impediret eū: cessaretq̄ trinitas q̄ est p̄ductio infiniti bo-
ni: propter actū infinite malicie īpedientis. nec de⁹ ess⁹ id qd
est motus nature nihil foret deficerēt genera: species indi-
uidua generatio corruptio nihil essent. nec essent articuli
fidei. artes liberales: nec metaphisice. essetq̄ distinctio to-
tius vniuersi. Et cū hec sint impossibilia sequit⁹ necessario
virginē sine peccato originali fuisse conceptā. Cū sic vi-

disset canonica secularē animosus ad arguendū iocosa fa-
cie amplectit eundē verbisq; placidis ac sermonib⁹ ipsus
nititur cōsolari dicens ei: carissime alia est imp̃ssio p̃ncipio
rū ⁊ regularū in ratiōib⁹ quas narratis: ⁊ alia est q; nisi in
teruenissem in p̃mordio huius libri pmiscere conabamini
vos ⁊ dñs iacobita. Tūc iacobita vidēs canonicā sic dele-
ctabiliter fabulantē subridere cepit ⁊ secularē dulcissimis
sermonib⁹ pollicet: ⁊ ita in caritatis gaudio ⁊ dulcore qui-
bus alterū alloquit iocundos honestis fabulationib⁹ cō-
ferentes quod satis erat delectabile ad videndū.

Decima ratio.

Interea secularis ad suos resilit sermōes dicēs
Si virgo maria concepta est in pctō originali:
sequit eam fore apud deū maiore in potētia q̃
in actu ex eo q; quolibz ens mai⁹ ens mai⁹ est in p̃fectione
virtutis iusticie nobilitatis bonitatis ⁊c. qđ semper fuit ⁊ ē
sine peccato q̃ illud qđ per defectū ⁊ peccatū aliqñ extitit
maculatū, marie cū de⁹ potuiss⁹ eā facere cōcipi sine vicio
⁊ peccato vt de ea incarnaret. ergo stat cōclusus q; maior
extitit virgo maria in potentia diuina q̃ in actu. Et si ita
est cū omne q; mai⁹ est in p̃fectiōe bonitatis virtutis a deo
magis intelligatur ⁊ ametur. ⁊ omne q; a deo magis intel-
ligitur ⁊ amatur sit necessarius. Sed virgo maria existēs
in potentia diuina sit maior in p̃fectione virtutis ⁊ cete-
ra. Igitur virgo maria a deo in potentia magis intelli-
gitur ⁊ amatur q̃ in actu. ergo necessarium persistit vir-
ginem mariam apud deum esse in potentia ⁊ in actu nihil
fore: ⁊ cū hoc sit ip̃ossibile ⁊ cōtra fidē vehemētissime sit
aduersans. seq̃t virginē necessario sine pctō originali fuis-
se cōceptā. Stāte cōclusiōe prime dicta⁹ ergo maria maior
sit in potētia q̃ in actu. sequit q; ens in potētia apud deū

maius est q̄ ens in actu. ⁊ mai⁹ a deo intelligibile ⁊ amabile
lesed cū in in maiori amore maior gloria cōsistat. sequitur q̄
deus maiorē gloriā habet in nō entib⁹ q̄ in entib⁹ actu. ⁊
si sic est cū mund⁹ maxie sit propter gloriā dei q̄ ppter se
ipsum. sequitur mundus fore adhuc in potētia ⁊ apud deum
magis itelligibilis ⁊ amabilis. Et si sic se habet istud mū
do existēte in potentia: sequitur ipsū in actu nihil esse. sequitur
etiā hominē viciōsus q̄ in potētia habz virtutes esse apud
deū magis intelligibilis ⁊ amabilis q̄ si actualiter virtuo
sus fuisset ⁊ cū omnia ista impossibilia se demōstrent relin
quitur virginē sine peccato originali fuisse conceptam.

Undecima ratio.

Aquit secularis: secundū ordinē nature q̄libet
desiderat vult ⁊ habet appetitū existendi filius
melioris ⁊ nobilioris semine in virtute bonita
tis iusticie pfectione nobilitate ⁊ pulchritudinē q̄ esse possit
Sed si filius dei q̄ est magis ordinat⁹ ad diligēdū virtuo
sos. odiendūqz vicia q̄ creatura: voluisset esse fili⁹ melio
ris ⁊ nobilioris semine in bonitate virtute ⁊c. q̄ esse potuit:
ipse q̄ plurimū inordinat⁹ fuisset in suo velle eo qz decli
nasset poti⁹ ad viliora p peccatū q̄ ascendisset ad nobilio
ra p virtutes necessario habuisset ⁊ haberet viliorē appe
titū voluntatē magisqz in ordinatā ⁊ puerfz q̄ creatura
q̄ est impossibile ⁊ cōditiōib⁹ phabitis est aduersans: qua
re deū voluisse filiū fore melioris ⁊ maioris semine q̄ eē
potuit ex incōuenienti phabito ostendit manifeste. Si vo
luit ergo fecit: quia omnia quecūqz voluit fecit. ergo stat
necessario virginē sine peccato originali fuisse conceptam
Etia⁹ iacobita si sapide verba hec intelligere vis quoniā
existente virgine in peccato originali concepta de⁹ fili⁹ pl⁹
potest eam amare q̄ non amat ex eo qz p̄ncipiū virginis
propter maculā peccati originalis fuerūt odibilia. Si deo

diligente finē ⁊ mediū essentie virgīs: p̄ncipiūz autē odio
habuit. igitur virgo a deo nō p̄fecte amat ī esse suo. relin
quimur ergo cōclusio q̄ plus potuit eā amare in p̄fectiōe
bonitatis virtutis iusticie ⁊c. q̄ nō amat ⁊ p̄ cōsequis deo
nō cōtētato in amare virginē mariā penitet se eā fecisse or
dinasseq; eā venire ad cōceptū cū nō satisficiat amori suo.
maxīe cū aliā ad amandū potuiss; meliorē maiorēq; ī vir
tute iusticie p̄fectione ⁊c. q̄ sibi magis amabilis ⁊ diligibi
lis foret in suis etiā voluntati ⁊ amori pl̄satisficiēs esset.
⁊ cū ista ridiculosa esse ab oībus videāt: claret necessario
virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

Questio inq; iacobita seculari: de^a bñ potest diligere me
liorem mulierē: sed nō meliorē matrē: q̄re videtur q̄ nō te
oportuisset dicere q̄ dixisti.

Solutio.

R̄ndit secularis si virgo nō eēt melior mulier sicut est me
lior mater deus diligeret poneretq; in matre sua maiores
habitū bonitatis magnitudis virtut; in minori ⁊ vili sub
iecto qd̄ ē īcōueniēs ⁊ cōtra equitatē iusticie amorisq; sue.
nec esset iusta remuneratio dare habitū magnū in virtute
minori subiecto ⁊ min^a merenti: qm̄ existente virgīe maio
ri in nobilitate bonitate p̄fectione ⁊c. etia; vt matri mino
re non in bonitate nobilitatis p̄fectiōis virtutis ⁊c. vt me
lior ī subiecto min^a digno existeret habit^a magnitudis ha
bitu cū subiecto nō cōcordante p̄ maioritatē ⁊ minoritatē
aduersantes in virgīali subiecto q̄ quidē nihil esset q̄ as
si no bissinā tunicā induere: aut sibi caput cū balsamo ablu
re q̄ absurdū ⁊ ridiculosū p̄sistit: claret ergo manifeste in
subiecto virgīnali meliorē mulierē cū meliore matre siml
existere vt de^a diligendo matrē diligit feminā aut mulierē
qm̄ si sic nō foret sequerēt q̄ deus diligendo matrē nō dili
geret mulierem q̄ impossibile constat esse.

Questio inquit canonina seculari. Certū est q̄ de^a potest

c

In se ipso vnire mulierem. ergo potest esse maior mulier.
Solutio. Rndit secularis q talis ptas i deo vnire mulie
rem vel fuit ante incarnatione vel post: no ante: quonia di
uina potestas foret cōtra suā pfectionē amorem ⁊ ordinem
in hoc q diligens, minus bonū in virtute pfectione nobili
tateq; ad vniendū sibi mulierē existeret in defectu ⁊ q plu
rimū inordinatus in suis dignitatibus ⁊ rationibus cum
potuisset per masculū maius bonū in perfectiōe nobilita
tis maioriq; gloria i proprio supposito advnire. ⁊ multa
alia inconuenientia sequerentur: nec etiam post incarnatio
nem: qm sequeretur q dictus est superius ⁊ possibilis fo
ret multiplicatio suppositorū diuersorū generū in christo
⁊ sequeretur q vnitas christi in quantū est creatoris ⁊ crea
ture existeret superlatiua imo comparata: possetq; deus
facere in seipso cum creatura vnitatē superlatiuā ad quā
deus ratione sue singularitatis. vnitatis. potestatisq; tene
retur ipsam singulares vnire in superlatiuo ⁊ non triplex
vnitas incarnationū in deo: foret contra suam singularita
tem vnitatis: q quidem ordinate loquēdo est impossibile
Si autē desideras arguere a potestate absoluta non con
cludere tibi licet ad potestatem ordinatas: quonia semper
claudicabis per fallaciā secundum quid ⁊ simpliciter: ma
xime cum regule philosophie non sufficiant inter antece
dens ⁊ consequēs absolutū posse includere ipsius dei: nec
etiam tibi phas maius conceditur, vt celsudas per potes
tatem absolutam q deus sibi possit vnire mulierem vel
alium hominē q concludere virginē sine peccato origina
li fuisse cōceptā. postq non de possibilitate absoluta deo
traditur fore possibilis. plura potest de potestate absoluta
de quibus nobis non licet inducere cōsequentiam attento
q nostra disputatio semper de potestate ordinata in omni
bus argumentis loquatur: quare deū sibi vnire mulierē.

intelligenti cuilibet ostenditur impossibile. Diu steterunt
predicti viri sciētifici cū seculari de dictis questionibus in
sistentes loquentes q̄ plurimū de potestate absoluta ⁊ or-
dinata ipsius dei: ideo dixit iacobita q̄ bonus erat vt cur-
sus expediretur principalis questionis cū timendum esset
de in patientia temporis propter magnū processus quez
fratres in choro cantantes in solennitate psalmozū.

Duoecima ratio.

Tiam inquit secularis: q̄ de⁹ est dilector ama-
torq; virtutū omne vitium ⁊ peccatum abho-
minans ⁊ spernens. vnde si incarnari voluit ⁊
dilexit q̄ virgo conciperetur ad suam sacratissimaz incar-
nationem ⁊ virginis conceptus fuit in dilectione filij dei:
per consequens non in peccato originali: quoniam vbi di-
lectio dei consistit peccatū ⁊ viciū nequit esse. Relinquit
ergo virginem necessario sine peccato originali fuisse con-
ceptam.

Tertiadecima ratio.

Mnes subtiles theologi vereq; concludūt q̄
esset q̄ adam nō peccasset deus habebat incar-
nari. Sed sic est ergo deus iam predilexit ante
q̄ adam peccasset q̄ virgo cōciperetur vt de ipsa incarna-
ret. nō est dicendū q̄ de⁹ predilexit talē conceptū cū pecca-
to originali. qm̄ si sic de⁹ esset causa p̄mitiua peccati ⁊ tūc
oportuit adam de necessitate peccare vt volūtas dei com-
pleretur. qm̄ alias peccatū originale nō poterat descende-
re ad subiectū cōceptionis virginis sequitur. tūc adam nō
fore culpabilē nec genus humanū. qm̄ velle diuinū necessi-
tauit eos ad peccandū: que quidē sūt impossibilia ex quib⁹
onidit euidenter virginē sine pctō originali fuisse cōceptā.
Questio inquit canonista seculari: ex dictis tuis satis cla-
ret q̄ causa finalis quare deus creauit naturam humanā
fuit illa que est in incarnatione filij dei. **Solutio.**

Respondit secularis et dixit quod sic ut scipbat finis creatio-
nis existit in maioribus recolectia amantia intelligentia laude: ho-
nore et cognitiōe ad ipsius deū. Sed cū maior recolectia amā-
tia. in laude et honore ac cognitiōe ad ipsius deū quas crea-
tū cōtinere potest p̄sistat in incarnatiōe filii dei. Sic ergo quod
incarnatio filii dei p̄sistat finis creationis. maior et minor p̄
se ipsas enidētes cōsistunt. deinde secularis p̄segit sic dicēs

Quartadecima ratio.

De maria gracia plena plenitudo in subiecto:
opz esse p̄ totā essentiā et eē subiecti alias mini-
me foret plenū. Sed esse subiecti est diffusus p̄
p̄ncipiū mediū et finē. ergo plenitudo subiecti
est necessaria p̄ p̄ncipiū mediū atqz finē. sed virgo maria ē
plena gratia ergo virgīs marie sunt plena gratia p̄ncipiū
mediū atqz finis. Sed p̄ncipiū marie est cōcept⁹: ergo cō-
cept⁹ virginis fuit plenus gratia quod quidē nihil foret si in
peccato originali esset cōcepta: quare virginē sine peccō ori-
ginali fuisse conceptā angelica salutatio hoc declarat.

Quintadecima ratio.

Ergo singularis. ergo est singularis p̄re emi-
nentia bonitatis magnitudinis virtutis iusticie
nobilitatis etc. p̄ totū esse et essentiā subiecti vir-
ginalis: videlz p̄ p̄ncipiū mediū et finē. s; si dicit quod fuit cō-
cepta in peccato originali et postmodū sc̄tificata et purgata
in hoc virgo non est singularis. qm̄ etiā b̄tō iohāni bapti-
ste et alijs hoc habitū est: opz ergo necessario quod virgo nō
sit concepta in peccato originali ut singularis existat in bo-
nitate virtute iusticie etc. Et ut in cōceptu p̄ excellat nitatqz
inter oēs i iusticia et virtute in p̄ncipio medio atqz fine. Pre-
terea scire te volo iacobita quod adam nitiuit in principio in
bonitate magnitudine virtutis iusticie etc. etiā eua. iohan-
nes vero baptista ofuscatus in p̄ncipio nitiuit in medio in

bonitate virtute . petrus ⁊ paul⁹ ⁊ q̃ plures sancti ofuscē
ti fuerūt in principio nituerūt in medio atq; fine in bonita
te magnitudine virtute iusticie ⁊c. Sed si virgo maria nō
nituit in bonitate magnitudinis iusticie virtutis ⁊c. sancti
tate tā ī pncipio medio q̃ fine nō esset singularis ī bonita
te magnitudinis iusticie virtutis ⁊c. sed cū hoc sit impossī
bile : sequitur ergo virginem sine peccato originali fuisse
conceptam.

Sextadecima ratio.

Maiorē finē in bonitate magnitudinis virtu
tis ⁊c. media maiora atq; pncipia scdm ordinē
proportionē ⁊ dispositionē nature sunt necessa
ria: sed nō fuit creatura ex concubitu viri ⁊ mulieris q̃ ad
tantū finē in bonitate magnitudinis virtutis iusticie nobi
litis amoris ⁊ glorie ⁊ cetera fuerit cōcepta: ⁊ q̃ maiores
finē habuerit q̃ virgo gloriofa . ergo oportuit eā habere
maiora principia ⁊ media q̃ alia creatura q̃ ex concubitu
viri ⁊ mulieris cōcepta. quod quidē in falsitate persisteret
si foret concepta in peccato originali. ergo sequit̃ necessa
rio virginē sine peccato originali fuisse conceptā.

Decima septima ratio.

Abes tu iacobita : q̃ nunq̃ alicui regi deficit
materia quātūcūq; preciosam ac nobilē malue
rit ad edificandū palatium in quo habiter dum
tamen ipse sit potens sufficiensq; ad habendū eam. vnde
si in subiecto conceptionis virginis quod templū habita
culumq; diuinitatis exiit de quo deus humanatus ⁊ in
carnat⁹ est deo defecisset materia sanctitatis virtutis in cō
structione subiecti ⁊ ginalis iuxta volūtātē suā amorē ⁊ no
bilitatē quo dilexit eam vt habitaculum suū construeretur
ad suā incarnationem. sequeretur q̃ in opere maioris per
fectionis nobilitatis virtutis cōplementiq; esset creatura

¶ creator: eo quia in opere potestatis. virtutis. voluntatis
et nobilitatis regis complementum foret in maria et operi po-
testatis. virtutis. voluntatis. et nobilitatis creatoris magnus
persisteret defectus: si virgo concepta esset in peccato ori-
ginali: qui defectus in effectu dei liquet omnibus impossi-
bilis. Et si rex pro construendo palatium sue habitacionis in
gens exaltat appetitum voluntatem dilectionem ad maiorem
materiam in perfectione virtutis bonitatis et desiderandam
amandam: quanto magis filio dei talis perfectio virtus po-
testasque amandi diligendi mariam virtuosam pulchram magnam
que in bonitate virtutis iusticie nobilitatis et in virginali
conceptu fuit necesse cum ipsa virgo preordinatum fuit habi-
taculum mansio reclinatoriumque diuinitatis et propinquius est
cum sua carne deus humanatus est maxime cum omnis perfe-
ctio. nobilitas. virtus. et potestas. amandi. et diligendi que vir-
tutes conueniat potius operi creatoris quam creature. Prete-
rea volo te scire iacobita que si ordinatum fuisset prestitumque
regi que ipse incarnari: vel habuisset vestiri de materia sue ha-
bitacionis magis et plus exaltasset magnificasset multipli-
cassetque viribus et conamine quibus posset appetitum et vo-
luntatem suam ad diligendum amandumque maiorem et maximam
excellentiorum ac preexcellentissimam materiam in perfectione
nobilitatis virtutis et cetera ad suum palatium constituendus
quam si ipse rex vestiri aut incarnari non debuisset: sed cum deus
non solum sciuit et voluit ut virgo conciperetur aut in eam
habitaret sed etiam ut de ipsa incarnaretur. In quanta ergo
ociositate et accidia deus qui est creator foret magis inor-
dinatus ad diligendum et amandum minora quam maiora
contra suam perfectionem nobilitatem virtutem. et etiam
sequeretur que rex qui creatura est haberet maiorem ordinem
appetitum et scientiam per locum a maiori ad minus in di-
lezione sibi ipsi maius bonum quam filius dei. sequeretur

etiam maior multiplicatio. exaltatio. perfectioq3. amandi
virtutem in nobilitate. bonitate. et cetera: circa maiorem fi
nem in opere creature q̄ creatoris: quod quidem est im
possibile et prehabitarū conditionum sinit destructio. et q̄
plurima alia inconuenientia sequerentur. relinquitur er
go fore verum virginem sine peccato originali fuisse con
ceptam.

Decima octaua ratio.

Tatutum et decretum est ab eterno imperatore
mundus magis creasse ut deus intelligeretur
amaretur et recoletur. sed cum maior intelli
gentia. amantia. et recoletia. q̄ mundus continere potest: cō
sistat in deo per eius incarnationē in qua quidem mundus
vnitus est creatori filiusq3 maioritate consequitur. ergo fi
nalis intentio ad quam mundus creatus est ab imperato
re eterno consistit maior. ut deus intelligatur. ametur. reco
latur. vniatur. et incarnetur. Sed cū in ista aliquis contra
finale intentionē pape aut imperatoris nequeat in aliquo
p̄mulgare. directe nec indirecte. attribuitur ei potestas in
tentionem papale aut imperiale offendēdi. ledēdi. nec etiā
in aliquo derogādi. quomodo ioachim et anne fuit attribu
ta potestas nec agentes contra finalem intentionē q̄ puul
gasset peccatum originale in virginali conceptu q̄ ordina
tus fuit ad finale intentionem imperatoris eterni quoniā
ut ipse incarnaretur fuit decretum q̄ virgo conciperetur.
vnde si virgo concepta est in peccato originali talis quidē
conceptus iuridice nihil est: nec etiam naturaliter: q̄ natu
ra nunq̄ tēdit nec mouet se cōtra finale intētionē ledendā
ut offendēdā: vel vituperādā: et p̄ consequēs sequit̄ cōceptū
virgis nihil fore: et alia inconuenientia sequerent̄ ex quibus
veniret annihilatio prehabitarum conditionum: quare
relinquitur virginē sine peccato originali fuisse conceptā.

Questio inquit iacobita seculari. vtrū deus magis crea-
uerit mundū ad suas rationes vel gloriā q̄ ad rōnes crea-
turarū. Solutio. Respōdit secularis et dixit sic: naz deo
anteq̄ mund⁹ esset infinite et eterne glorificante se in gene-
ratione ac processione suppositorū intrinsecorū infinite dū
voluit et dilexit extra gloriā iam cognosci amariq; amore
gloria ac cognitione finitis creauit mundū et fruendo ipso
gloriā suā finit in seipso: posset multiplicare vel vt ignis
qui vt possit suā flāmā multiplicare extra: appetit ligna
cōburere. et iudice appetente iusticiā in se ipso: appetit in
alijs proferre iustas sentētiās veras. Et sic deus appetit
finite suā gloriā multiplicare propter mundi creationem.
Deinde peccantib⁹ adam et eua qui deo equiparari in sa-
pientia voluerūt. si per rationes creaturarū creata existe-
ret creatura antequā demerentes et iniuriosos diuine ma-
iestatis deus eos annihilasset. debuisset quod quidē non fe-
cit: quia existentibus diuina gratia misericordia et pacien-
tia in maioriāte sustinēdi miserendi ac indulgendi q̄ cre-
atura peccare possit pmisit diuina misericordia vnire adā
et eua ne deperderetur finis ad quē creauerat ipsum mun-
dum. Elides tu iacobita euz per nostra scelera et delicta si-
mus pluries deū quotidie blasphemantes: quia si pro no-
stris meritis d̄ meritis aut rationibus creati essemus diu
est q̄ annihilati essem⁹: nisi nos dei patientia et misericordia
sustineret. Et ideo quia cognoscis per predictū deum ma-
gis frui creatura suis rationibus q̄ rationibus creatura-
rum. potest cognoscere q̄ deus magis creauit mundū ad
suam gloriā seu rationes q̄ ad gloriā seu rationes cre-
aturarū. Preterea tu scis bene q̄ gratia procedit ex mise-
ricordia ipsius dantis liberalitate. ideoq; existit in subie-
cto sine merito gratiari. Idcirco si mundus foret creatus
per merita aut rationes creaturarū: sequeretur deum nō ex

mera libertate produxisse nos de non esse: neq3 mundum nobis gratiose dedisse. quod quidem possibile nequit esse quo impossibile ostenditur mundū 7 omnes creaturas fuisse creatas potius ad rōnes diuinas q̃ ad rōnes creaturarū

Questio inquit canonista seculari. si finis perfectionis totius esse creati sit ille qui existit in incarnatione filij dei.

Solutio. Respondit secularis q̃ sic. nam satis claret ex p̃dictis q̃ mūdus fuit creatus maioribus cognitōi 7 amori diuinis: sed cum maior cognitio 7 amor q̃ mundus continere potest vnita persistat in deo per incarnationē: ergo sequitur finē totius esse creati fore in incarnatione filij dei

Item maioritas perfectionis in bono 7 magno foris conuenit cum fine q̃ cum principio: minoritate vero perfectionis in bono 7 magno cum principio minoritate vero perfectionis in bono 7 magno cum principio se habente. S3 cum maior perfectio in bono 7 magno q̃ per vniuersum creatum contineri possit incarnatione filij dei persistat. ergo sequitur q̃ maioritas perfectionis boni magniq3 in incarnatione dei cōsistit: sic finis p̃fectionis toti vniuersi creati

Questio inquit canonista seculari: si omnes homines qui propagati sunt ex concubitu viri 7 mulieris sunt concepti ad finem creationis.

Solutio. Respondit secularis q̃ nō: quoniam propter peccatum primi parentis facta linea iusticie originalis: illum finem perdimus: 7 propagatio humane nature in omnibus fuit in originali malicia preter in virgine gloriosissima que concepta fuit ad finem creationis. Tunc iacobita inquit canoniste q̃ magnus fuerat peccatum ade: per quod totus mundus existerat captiuatus deuatusq3 a fine ad quē ipsum creauerat deus benedictus

Canonista vero sibi respondit q̃ magnum fuerat in veritate 7 virtute virgo gloriosa vbi orta fuit iuris continuatio naturalis a principio vsq3 ad finem in natura humana

et per quam mundus finem attigerat creationis: que quidem
continuatio cursu originalis iusticie subiectum existit. Mul-
tum fuit meditatus iacobita in verbis que sibi dixerat canoni-
sta, veruntamen canonista vertitur ad secularem dicens ei.
Questio. ius naturale quid est? Solutio. Respondit secu-
laris: ius naturale est illud quod substat fini ad quem homo crea-
tus est. Questio inquit canonista: Si virga maria glorio-
sa benedicta fuit concepta in linea iuris naturalis. Solutio.
Respondit secularis: ex predictis tibi claret. Solutio pre-
positae questionis: nam concepta est ad finem ad quem homo
creatus est. Etiam dico tibi quod si alias foret, deus de ipsa
minus existeret incarnatus. Questio inquit canonista: quis
fuit propinquus fini creationis adam et eua aut virgo be-
nedicta. Solutio. Respondit secularis quod ex parte princi-
pii humanitas se habet in adam et eua: ex parte vero finis
se habet in christo in quo perfecta et quieta persistit: et sicut
tu scis quod eua fuit medium per quod adam vergit naturam
humanam in defectum, ita virgo gloriosa fuit medium per quod
humanitatis principium ab adam transiit in christum. Que-
stio inquit canonista: si talis virgo fuit magis concepta et
creata propter rationes creaturarum aut propter rationes
diuinas. Solutio. Respondit secularis quod sicut adam et
eua minus fuerunt creati ex meritis creature et etiam virgo
gloriosa. Preterea si virgo gloriosa foret concepta solum
modo ex meritis aut rationibus creature: forent creature
sufficientes ad saluandum seipsas: quod est impossibile.
Et sic non mireris si ipsa virgo concepta sine peccato ori-
ginali persistit. Interea iacobita cum fuisset quod plurimum
meditatus vertit se ad secularem dicens ei: ut ad partem vlti-
mam disputationis se conferat: quoniam aliquas affecta-
bat contra eum in facere rationes.

De vltima parte que est de rationis
solutionibus partis aduerse.

Ecordatus est secularis q̄ moris est cuiuslibet
fidelis veniam petere defectibus. Idcirco ego
huius p̄positor q̄stionib⁹ si aliquid ponere aut
exponere me contingat q̄ fidei catholice sit ad
uersum: cū ignorātia fateor me dixisse ac dicere: subijciēs
me correctioni ⁊ emendationi ecclesie sacrosancte. sicut ve
rus catholicus ⁊ fidelis. Intentiones vero due consistunt
quare hoc opus completum est. Prima est ad honorem ⁊
laudem dei: ⁊ vt ipsius matris gloriose conceptum fidelitū
christi p̄cordia dulcorentur. Secunda est ad refrenandū
linguas plurimorum: detrahentium serenissimū ⁊ xpianissi
mū regem aragonū ⁊ dicentium ipsum non habere ratio
nes quare edictū per ipsius p̄ceptū factū in ciuitate Va
lētie circa cōceptionē virginis liqueat. Ideoq; dixit secula
ris iacobite vt auide cōtra euz argueret prout vellet. De
primo argumento iacobite contra secularē. Arguit iaco
bita contra secularē ⁊ hoc sic. Lex ⁊ statutū vniuersale per
sistit omnē hominē qui ex concubitu viri ⁊ mulieris conc
pitur in peccato originali nasci ⁊ fore filiū ire ⁊ c. Sed vir
go gloriofa fuit concepta ex concubitu viri ⁊ mulieris. er
go virgo gloriofa fuit cōcepta in peccato originali: ⁊ non
ita sicut tu asseris secularis. Solutio. Respondit secula
ris. Dictū ē q̄ ius naturale illi fini subsistat ad quē homo
creatus est: s; ad finē ad quem creatus est homo concepta
est virgo gloriofa. ergo secundū ius naturale virgo glo
riosa cōcepta de iure naturali assumpto prout est id quod
subsistat fini ad quē hō creatus est: p̄cedens diffinitio hēc de
clarat. P̄terea certum ē q̄ natura iuris naturalis in hu
manitate consistit linea recta: per quam principius ⁊ finis
in virtute ⁊ iusticia conueniunt. Et cum clareat euidenter

incarnationis vt veniente ipsa in se ipso mundū vniret: id
circo eā principiauit in adam ⁊ euam : in quibus creatum
fuit principium humanitatis sanctū iustum ⁊ virtuosum:
vt existente medio in virtute per lineam rectam iuris natu
ralis concipiendo ⁊ generando transiret principiu3 huma
nitatis ade vsq3 ad finē creationis ⁊ perfectiōis. videlicet
ad incarnationem filij dei. In qua quidem humanitas fini
ta quietata ⁊ perfectionata consistit. Sed transgredienti
bus adam ⁊ eua ⁊ peccantibus contra deum : ruptus fuit
mediū ⁊ linea rectitudinis originalis iusticie existente tur
bata propter maliciā originalis peccati ex parte creatura
ruz finis creationis fuit deperditus ⁊ euacuatus a fine cō
ceptiōe ⁊ generatione in humana natura cōtra lineā iuris
naturalis cecidit subiectū originalis iusticie: ⁊ sic cursu iu
ris naturalis existente impedito propter finem deperditus
creationis defuit locus originalis iusticie per quem tran
situs continuationis ad creationis finem in humana natu
ra sistere posset. Et ex hoc omnis homo qui ex p̄dicto con
cubitu concipitur ⁊ cōceptus est in peccato originali: natu
raq3 humana carente medio ⁊ subiecto per quod origina
liter iuste ad finem creationis trāsire posset. nam p̄dicta
linea rectitudis iusticie originalis: omnis homo ex cōcubi
tu p̄dicto effectus est filius ire: nec fuit aliqua creatura ab
adam descendēs per viam propagationis seminis que in
p̄dicto concubitu euadere possit a macula originalis pec
cati tanq̄ deuiati a fine creationis in humana natura. S3
cum virgo gloriosa concepta sit ad finē creationis huma
ne nature linea existente recta originalis iusticie eo quia cō
cepta fuit ad incarnationem dei originali3 iusticia persi
stente. reducta tanq̄ ens quod ad actū reducitur de poten
tia per creationis gratiam. in sola potestate ac virtute ip̄i
p̄pi filij dei fuitq3 ip̄a v̄go gloriosa mediū cōiunctiōis ori

ginalis iusticie et in humana natura p[er] q[uo]d principia iusticie
humanitatis adam per debitam rectitudinem transferunt ad fi
nem creationis videlicet xpi benedictum: in quo quidem finis
creacionis totius perficitur. Vide ergo iacobita quoniam si virgo
gloriosissima sub tuo statuto comprehenderet tuum foret sta
tutum contra ius naturale et contra finem creationis: et statuen
te deo contra iustitiam et contra finem ad quem mundum creauit:
statueret contra semetipsum: etiam pena opposita in tuo sta
tuto foret iniuriose posita. ex quo quod plurima alia incon
uenientia sequerentur. ex quibus deueniret destructio vniuersi:
quod est impossibile manifeste. Ideoque si tuum statutum veritates
continere debet tibi oportet necessario ut dicas quod loquitur in de
riuatim: quod ex predicto concubitu concipiuntur extra finem creatio
nis et extra lineam iuris naturalis originalis iusticie conceptio
nis humane: sed quod virgo gloriosissima concepta in linea iu
ris naturalis originalis iusticie et ad finem creationis relinq
tur. ergo quod in virginis conceptu tuum statutum nihil ligat.

De secundo argumento iacobite contra secularē.

Contra dixit iacobita: decuit quod christi conceptio do
taret singulari privilegio ut non sit concepta in pec
cato originali. ergo decuit virginem non concipi ne
cessario in peccato originali: ut solus christus conceptus de
prehabita privilegiaret singulari bono. Solutio Respondit se
cularis iacobite. Ecce quod propter aliquod tui ordinis delictum
statuit magister ordinis tui quod omnes existentes ac intrantes or
dinem iacobitarum peniteant in pane et aqua. Tunc quero a te
si aliquis ingrediat regulam aut ordinem fratrum minorum cui tu
magister dedit privilegium ut non teneat ad dictam penitentiam.
Utrum iste talis vere dicatur privilegiatus. ad hec verba non
se opposuit canonista contra iacobitam arguens et dicens:
quod non ex eo quod omnes privilegiatus contineri debet sub regula pri
vilegiantis: alias privilegiatus minime potest dici. idemque ille

qui ingreditur regulam siue ordinē fratrum minorum nō est
cōprehensus sub lege iacobitarū nec sub corū regula aut sta-
tuto nullo modo priuilegiari decet. Conclūsit ergo ca-
nonista contra iacobitā q̄ christi conceptio priuilegiari nō
licebat: cum suus sacratissim⁹ conceptus non fuit nec conti-
neri potuit sub regula concubitus viri et mulieris. immo
fuit ex opere spiritus sancti. *Plu* stetit iacobita contra ca-
nonistam super priuilegiōrum materiā viriliter insisten-
do ipsuz improperans verbisq; vrbanis eū reprehendēs
cum sic rationabiliter se defendebat. Veruntamē canoni-
sta allegabat leges et decretales et q̄ plurima iura contra
iacobitā iduxitq; breuitatis gratia hic ponere relinquin-
tur. Preterea dixit secularis iacobite si hoc q̄ tu dicis so-
ret necessariū. videlicet q̄ bonū est q̄ christi conceptio do-
taretur singulari priuilegio: ex hoc sequitur adam de ne-
cessitate peccasse: quoniā alias ex tali dono xpi conceptio
non dotaretur singulari priuilegio maxime cū omēs in sta-
tu innocentie sine peccato originali cōcepti fuisset⁹. Ideo
q̄ ex dictis tuis euidenter cōcluditur adam de necessitate
peccasse ne christi conceptio talem boni singularitatem de-
perdisset: et cum hoc sit impossibile. cōcluditur ergo q̄
ratio tua in conceptione virginis non procedit.

Tertium argumentum iacobite.
contra secularē.

*T*iam cōtra secularē arguit iacobita et hoc sic
Si xpus est vniuersalis redemptor necessario
est virginē concipi in peccato originali: quoniā
existente virginē a peccato originali nō redem-
pta. xps minus existeret vniuersalis redemptor: qd est im-
possibile. Quare virginē sine peccato originali fuisse con-
ceptam. Ex predicto argumento satis liquet. Secularis
inquit. Contigit q̄ per aliquod populi vniuersale delictū

Imperator statuit q̄ vniuersus populus subiungeretur in
quodam luto turpissimo ⁊ factum est ita. Tandem vero
imperator desiderans populo suo misericordiam largiri
misi filium suum vnicum vt populum suum a luti turpitudi-
ne redimeret. cuius imperatoris vero filius adueniendus
se preparasset aspexit vebementer quandam formosam re-
ginamq; domicellam quam quidem diu amauerat vnire
q; precordiauerat sibi ipsi: vt in ea ⁊ de ea assumeret ho-
nores glorias ⁊ delectationes quantum suo sufficeret libitum
voluntatis. Et cum vidisset domicellam ad lutum fetidum
propinquantem tanto amore valore ⁊ desiderio filius impe-
ratoris influit q; pati non potuit ipsam in luto submergi
sed amplexatus eam dixit. Tota pulchra es amica mea ⁊
macula non est in te: veni in ortum meum soror mea sponsa. ⁊
introduca ortulum dilectionis sue: desponsatus est eam
intus cellaria amoris sue. Et postmodum vero impera-
toris filius habuit se ad redimendos alios qui in predicto
luto extiterant miserabiliter laborantes. Nunc autem que-
ro a te iacobita si imperatoris filius redimeret a submer-
sione luti prebabitam domicellam. Ad hec verba oppo-
suit se canonista contra iacobitam dicens: q; in maiori amo-
re virtutis. potestatis. ⁊ gratie fili⁹ imperatoris domicel-
lam redimerat: in quantum non permisit ipsam in luto sub-
mergi: q; alios quibus submersis ⁊ sordefactis postmo-
dum redimebat. Et sic iacobita scire te volo q; metapho-
ra posita per secularem satis militat contra te. Nam filius
dei in maiori pfectiōe amoris. virtutis. potestatis. ⁊ gratie
redemit virginem ex eo q; nō permisit eam cadere in luto
originalis peccati q; te ⁊ me qui sordescimus prius in lu-
to cadimus: Postea vero per saluatoris gratiam re-
leuamur. Credens etiam q; medicus qui ob omni infir-
mitate preseruare desiderat maioris amoris persistit in

virtute maiorēq3 gratiā exhibet circa tui subiecti custodiā
quā si pmittit te i firmari ⁊ postmodū p medicamēta ⁊ suf
fragia ad restituendā tuā sanitatē laborat . sane iacobita iā
videt q̄ satis audiui⁹ istū secularē si sapide intelleximus
verba sua. Comodi⁹ esset nobis ⁊ bonū vt deferentes no
strā opinionē suis rationib⁹ starem⁹ . qm̄ talia audiui ipm̄
narrantēq̄ timeo ne laudes q̄s virgini obtuli tēporib⁹ re
troactis sint oppositae veritati: nec te etiā arguere oportet
q̄ virgo sit concepta in pctō originali ppter hoc q̄ mor
tis articulū passa est. Cū etiā in xpo ppter sui mortē con
cludere posses istud idē: qd̄ quidē i possibile clare liquet. ⁊
si vis vt metaphorice loquat̄ tecū: attēde ī oleastro: si agri
cultor cū natura transire facit substantiā ex qua denudata
cōditione sui fomitis ori⁹ virgula sine macula sequestrata
q3 ab amaritudine ⁊ cōditione oleastri. Virgula orta sūt
te vestita cōditione dulcis oliue p̄grediēde ab ea q3 oliua
finalis intentio ipsi⁹ agricultoris p̄sistit . Et si hoc agricul
tor p sua intentiōe finali fecit cū natura. quāto magis deo
ad suā finalē itētione in v̄ginali cōceptu hoc opari cōuenit
Cū v̄go sit orta virgula ī ioachi ⁊ annā pordinata existēs
ad intentionē finalē vt de⁹ de ipsa incarnaret ⁊ oziretur: ex
qua quidē virgula p̄gressa est dulcis oliua: videlicet ipsa
humanitas saluatoris orta ab eadē virgine in diuino sub
iecto. ⁊ si talis opatio nihil foret maior in perfectiōe virtu
tis ⁊ operationis foret agricultor circa suam finalē inten
tionē cū sua oliua q̄ filius dei in subiecto cōceptionis vir
ginis q̄ exoriri fecit p sua intentiōe finali . Et iā dico q̄ p
pter valorē quē intendit terra in rubino vilipensa nigredi
ne sua vt curiali⁹ existere possit transit nuda se induēs luci
bilitate ignis ⁊ aeris. Idez facit ignis vt sistere possit sub
finali intentiōe in lilio transit nudus vestit⁹ albedine aque
Preterea attēde etiā qualiter in subiecto alicui⁹ egritudis

emp natura preseruat sibi punctū: partē aut alterū elemē
torū ab omni egritudine defensuz vt illo mediante per me
diorū subsidū aut influxus supra celestius aut per aliqđ
singulare beneficiū in subiecto egritudinis sanitas ingredi
possit. Sed si homines infirmati sunt ppter originale pec
catū oriū in hominib⁹ qui concepti sunt ex viri 7 mulieris
concubitu. 7 de⁹ qui omnū hominū sanitas 7 salus pssit
nō preseruasset ab originali peccato positi inter cōceptos
viri 7 mulieris aut aliquod indiuiduū qđ sibi foret mediū
ingrediendi humanitatis subiectū: pro humani generis re
stitutione persisteret natura maior in ordine pfectioneqz
operationis circa suozū subiectozū restorationē qđ de⁹ be
nedictus: qđ īpossibile liquet esse. Igitur oportuit deū in
diuiduū aliquod pseruasē iter cōceptos ex predicto cōcu
bitu: qđ indiuiduū fuit virgo glorioza mediāte qua deus
fuit incarnat⁹ ac humanat⁹ in omnū hominū saluationē.
Cōsulta si liceret tibi loqui possem de pseruatione in mori
bus 7 natura nisi vererem qđ plixitatis fastidiū ī vestris ser
monibus habundaret. igit adhibeam⁹ in spiritu scī gra
tia veritati qđ de virginali subiecto audiui⁹. Et te latere
nolo quoniā eadē virgine ministrante proculdubio credo
ipsas sine peccato originali fuisse concept: nec ppter hoc
habeas te despectū si retrahas te ab his in quibus minor
videris ipsi virgini in laudibus comēdator. Et cū vanus
sit honor qui redūdat in aīe detrimentū: melius enī est cū
humilitate 7 patiētia in via existere veritatis: qđ in supe r
bia 7 cōtentione extra charitatē sinistrū aliqđ sustinere. ma
xime cū ignorare non valeas qđ sicut virgo ad existendum
maiorē matrē vel vt maior mulier qđ possit eē: laudari opz
ne in subiecto: minori maioritatis habit⁹ se reuoluat. Sic
etiā nec decēs ē maiori subiecto laudis minoritatis offerre
qm̄ si sic nihil esset quanto magno corpore existente imper
tinetie: ac breuitatis tunicā induere. vel cōuerso. qđ qđez

in derisu foret ac vilipendio tui ipsius. Veni ergo veni si tibi placet iacobita carissime: quoniam adest tibi locus quo perpetue fame nomen habere potes: si ad defensionem opinionis predicte ipsum te annuis bonum tui ordinis ceteris fratribus in exemplum multum persuasit canonista iacobita hortansque eum ut secum et cum seculari in eadem opinione persistant. Tolerantem iacobita cum vidisset iam fratres suos exeuntes a choro sic allocutus canonistam et secularē. Ecce domini mei vesperae complete sunt et iam pulsata est campana refectorij: habeo interesse ad collationem cum fratribus meis: et sistere vobiscumque amplius non sum ausus, relinquo vos ergo in benedictione divina. et ipso tempore manu in cuculla extraxit quandam cedulam quam tradidit canoniste dicens sibi ut se conferret cum seculari super quibusdam auctoritatibus a quibus tenentes virginem in peccato origliali fuisse conceptam sua extraxerunt fundamenta. Et sic iacobita in choro dimisit secularē et canonistam: verumtamen in ipso recessu hortatus fuit secularē ipsumque precatur est quantum potuit quatenus dum foret coram rege aragonum de irreverenter commissis veniam sibi postulari humiliter.

De reductione canoniste.

Ubi vero canonista plegisset cedulam quam sibi dederat iacobita suspiravit alte ac crebris singultibus erigens faciem suam versus quandam imaginem virginis gloriose: cor suum mergit in merorem oculique sui vel ut scaturientes fontes decurrentes suas genas terrissime irrigabant parabolas istas dicens. O virgo gloriosa benedictaque spes auxiliique omnium deficienteium existis: o amabilis regina celestisque que toti mundo lucet: vel ut meum diu in natura humana existens inter principium et finem per quam et in qua perfectio nobilitas totius creature perfectionate ac nobilitate consistit. O illuminatrix omnium oberrantium: o altitudo imperatricis mirabilis: quantas tibi laudes honores ac virtutes per conceptum et totum esse tuum concedere tenet que

libet creatura. Quia tu sola mediatrix fuisti lineaque iustitie
originalis in mundo per quam continuare persistunt virtus per
fectio ac nobilitas vniuersi. O mater dei maria gloriosa
adoro te. diligo te ac honoro conceptum sacratissimum tuum in
virtute nobilitateque: quam firmiter credo te fuisse conceptam si
ne originali peccato. porrigendo tibi deuotissimas et hu
miles gratias. quod me indignum seruitorem tuum ab opinione qua
de tuo sacratissimo conceptu fueram nubilat^{us} tuis misericor
dia et gratia instaurat^{us} existo. placeat ergo tibi angelorum re
gina ut ignoscas mihi culpabili de his que tuo sacratissimo
conceptu fui tanto tempore offuscat^{us}: quam in te omnia plenitudo
persistit gratie. et habundantia pietatis. Cum vero canonista
tales protulisset sermones ingenti fletu gemebat suum pectus
sepius percutiens: continuusque lachrimis ipse madefecit.
Tandem vero surgens et oculis lachrimarum ex caligine agra
uatis seculari alloquitur in his verbis. O carissime secula
ris credis tu quod apostoli auctoritates et biblia testentur de
virgine ipsam fuisse conceptam in peccato originali: certe non
Sed propter contrariam opinionem quam indurata extitit inter ali
quos christi fideles vertunt ac reflectunt auctoritates velut
cera quam receptibilis est quolibet formam non sumentes auctoritates
ad sensum quem fuit sed ad quem voluit. Et sic miserabilis textus
obmutescens per intentidos glosarum cesus percussusque
offuscatur velut aqua que ex diuersis reuolutionibus tur
bidatur. nec volo etiam te respondere auctoritatibus istis
propter me: quoniam in domino ihesu christo inspiratus de virginali
conceptu certificatus sum. Sed zelo quem habeo illi iacobite
ut inspirante deo valeat nobiscum in eadem persistere veri
tate. Dicat ergo aliquid si tibi placet et oblata cedula secu
lari canonista sic verbis suis finiuit.

Cedula iacobite.

Secularis autem cum totam cedulam perlegisset fuit
ibidem insertus textus beati pauli ad romanos

tertio ⁊ quinto ca. ⁊ ad gallatas. 2. videlicet p vni homi-
nez peccatū inuauit in mūdo in quo oēs peccauerunt ⁊c.
p vni⁹ delictū in oēs hoīes cōdēnationē ⁊ oēs peccauerūt:
⁊ oēs egēt gloriā dei ⁊c. Concludit scriptura oīa sub pctō
⁊c. Illi textus sacre scripture in dicta cedula scripti erāt:
veruntamē ordinauit canonista vt secularis ad istos solum
modo respōderet. Tu scis dixit secularis canonista q̄ pre-
dicti textus in his q̄ iusticia in naturali concepti sunt nihil
dicunt. nec cōtra illos qui concepti sunt ad finē creationis:
qm̄ si sic sequeretur q̄ deus qui causa existit predictorū te-
xtuū statuerit contra iusticiam ⁊ contra finē ad quē creauit
creaturā: ⁊ tūc contradiceret sibiipsi qd̄ est impossibile. relin-
quitur ergo fore verū textus loqui in deuiatis a fine crea-
toris: qui cōtempti sunt extra lineā iusticie naturalis origi-
nalis iusticie. q̄ quidē linea cursui iniusticie originalis sub-
iectū existit: ⁊ nihil loquit in his que in iusticia naturali cō-
cepti sunt. Sed cū virgo gloriosa sit cōcepta in linea iuris
naturalis prout ius naturale superi⁹ diffinitur: ac etiā ad
finē creationis vt satis liquet ex predictis. At ergo predi-
ctos textus nihil loqui in subiecto conceptionis virginis.
Preterea si textus elongant a sensu veritatis ad quē editi
sunt ⁊ simpliciter sicut iacent de ipsis habet quilibet iudi-
care: videq; incōueniētia sequentē. Si ppter hoc q̄ pau-
lus dicit sicut per vnius delictū in homīes oēs cōdemna-
tionē. seqtur cōueniētia necessaria q̄ omēs cōcepti sunt in
peccato originali: nullo quidē excepto. Similiter ex textu
quē ibidē subiungit q̄ sicut per vni⁹ iusticiā in oēs homi-
nes iustificationē: sequitur alia cōueniētia necessaria q̄ nul-
lus cōcipitur in peccato originali: imo i iusticia: maxie cui
ibidem apostol⁹ sepius asserat q̄ in aduentu xpi gratia su-
per abundauit delictū cōtinuans in textu q̄ vbi abundauit
delictū super abundauit gratia. Ex hoc euidenter posset
concludi q̄ cū in conceptu hominū ante aduentū xpi abun-

dauit delictū. ergo in conceptu hominū post aduentū xpī
superabūdauit gratia: 7 per cōsequē post aduentū xpī nul
lus concipitur in peccato originali: stante etiā hoc q̄ aliq̄s
theolog⁹ negare nō audebit. s. q̄ xp̄us nō fuisset maior in
iustificando q̄ adam in peccādo. Cū supra eodē afferat idē
apostol⁹ dicēs: s; nō sūt delictū ita 7 donū. enī si ex vni⁹ de
licto multi mortui sunt: multo magis gratia dei 7 donū
in gratia vnius hominis ihesu xpī in plures habundauit:
q̄ nō sicut per peccatū vni ita 7 donū. nā iudiciū quidem
ex vna incorruptibili. gratia autē est multis delictis iustifi
cationū 7cc. Ex isto textu sufficienter cōcluditur q̄ tēpore
gratie null⁹ cōcipitur in pctō originali. si intellect⁹ sumat̄
ad litterā sicut iacet q̄ est ipossibile. ergo oportet cuilibet
fidei cū dicit̄ sacre scripture se cōfirmare veritati. Idcirco
canonista: dixit secularis. vbi paul⁹ ad Romanos capi. 2.
7. 5. ad galatas. 3. loquit̄ in denariis 7 in illis q̄ cōcepti sūt
extra lineā iusticie naturalis 7 contra finē creationis: sed cū
virgo maria in recta lineā iuris naturalis originalis iusti
cie ac etiā in fine creationis fuerit concepta. sequitur ergo
q̄ paulus nihil loquitur cōtra subiectū cōceptiōis virgls
Dū vero secularis pcedere voluiss; ad aliorū auctoritatū
solutiones canonista interrupit sibi verba dicēs. Quod sa
tis reputabat se contentū de his q̄ dixerat super textū pau
li 7 q̄ nolebat vt alijs auctoritatib⁹ rēspōderet: cū ex hoc
libello ad eas satis possit copia solutionū haberi: sed ecce
q̄ iā fratres sunt ad valuas monasterij claudentes ianuas
hora tarda ē nec licet nobis hic amplius morari: 7 sic refe
ram⁹ deo laudes 7 gratias de his q̄ in sua b̄f̄dictione sui
m⁹ adinuicē disputantes. 7 ita canonista 7 secularis flecten
tes ienua corā altari decum benedictū in verbis sequentib⁹
adorarūt.

De oratione canoniste 7 secularis.

Eus magne misericors et bone: qui consolator
es totius creature: virtuosus in opere sapiens
in tuo velle et posse diligensque boni virtuosus
et iustus: in tua iusticia et voluntate cuius laudi et
potestati materia nunquam deficit. Omne iniuriam maculam viciū
et maliciam abhominas et spernas: si concepta fuerit virgo
gloriosa ad finem tue sacratissime incarnationis in peccato ori
ginali. Talis quidem conceptus sanctificatus est per tuam sapien
tiam et dilectus per tuam voluntatem: quoniam tu domine diligis
quodcumque efficitur ad finem tuum sacratissimum et tue immensi
tudine voluntatis tue et amoris. diligis viciū et maliciam
peccati originalis in conceptu matris tue contra magnitu
dinem virtutis bonitatis et castitiae tue: tuusque amore virtute
iusticia perfectione potestate bonitate et sapientia contradi
centibus ad invicem in subiecto conceptionis marie. unde si
sic se habet: contradicens es in teipso tua voluntate dili
gente: viciū contra iusticiam et virtutem sapientiamque transiens
omne viciū odibile fore tue voluntati in opere cuiuslibet
subiecti. Et si sic est diligis et non diligis in virginali conceptu
scis et ignoras finem illius: nec ducis eum a parte ante nec a
parte post: quoniam tua sapientia contradictio non est. per con
sequens tua sapientia ignorat tale conceptum tuamque voluntate
diligente eum ad finem sacratissime incarnationis tue. Tunc
voluntas tua confadicit tue sapientie: sed quia apud te om
nia predicta inconuenientia abhominabilia tue maiestati con
sistunt. Idcirco benigne et largitor eterne tui patrocinio et be
nedictione magnitudinis bonitatis potestatis sapientie amo
ris virtutis et cetera tue dirigant omnes humani aggressus
que ex confusarum opinionum hesitationibus per ignorantias
oberrantes tibi liberali gratie largitori laudem conferant:
et benignissime famulentur contritioni atque deuotioni ad
honoris sacratissime matris tue tuam mediā valeant culpa
biles concordari qui viuas et regnas.

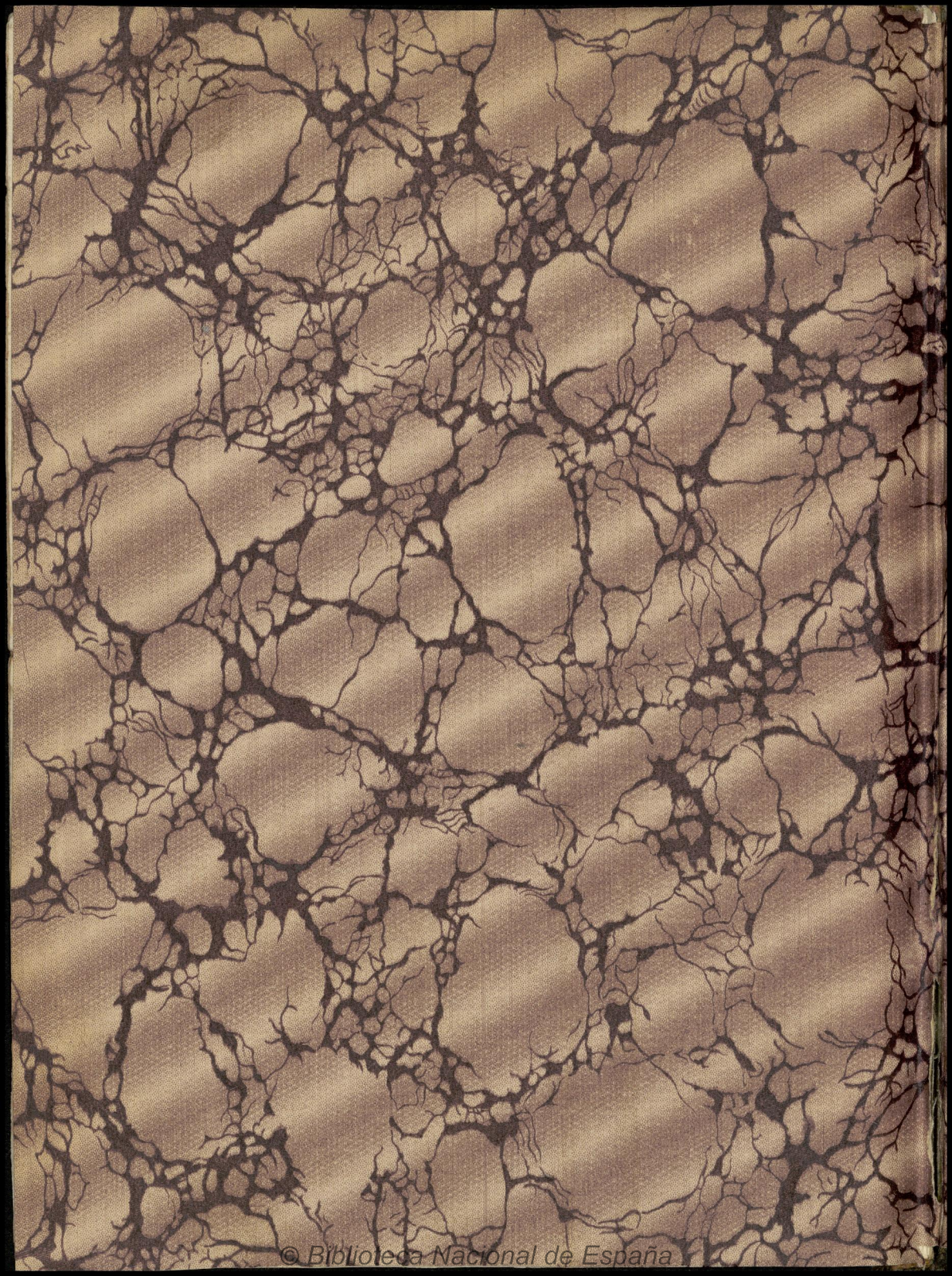
Canonista vero recordatus ex laudib⁹ quas vir-
gini obtulerat in preterito meroze pristino re-
labitur et deflens pungit conscientiam suam luctu
vehementi nec suas lacrimas cohibere valet
quonia^m gembundus crebre suam orationem reitans gra-
uatur magno pondere singultuum in tantum quidem: canoni-
sta exuberabat gemitibus et suspirijs: in tantaq^{ue} etiam cotri-
tione misericordiam et veniam ipsi virgini implorabat quod vi-
dens quicumq^{ue} obtemperari non posset ut non commoueretur
in tam dulci et gaudenti fletu ipsum consolabiliter sociari
Et multum canonista seipsus pupugit meroribus et lamen-
tis: multumq^{ue} seipsum contritum reducit de his que tanto sine-
rat tempore induratus qui teneris lacrimis ac verbis flebi-
libus se erumpit. O supra celestis regina que ad tam altum
finem concepta es. O porta paradisi in cuius scrinio clauis
dauid se inuoluit quomodo aperuisti viscera mea in tam
dulci fletu: quod sic amorosis singultibus plamentor: quanta est
gratia et dilectio quam mihi virgo gloriosa ostendis: quan-
tusq^{ue} est amor quem in tuis honoribus enarrando sentio in re-
frigerio cordis mei. Quid tibi offeram regiam amoris: quid
pro beneficijs receptis tue altitudini complacere. Ecce cor-
pus ecce animam amando ad diuulgandum honores nobilita-
tes tue exponere volo vitam meam peregrinando mundum ad
narranda gentibus tue magnalia conceptionis. Et vos domine
secularis qui estis tanta gratia inspiratus cur mecum non
pergitis mundum eruditus illos qui ex illa opinione ceci ac
nubilati persistunt: quonia^m de hoc ab ipsa regina amorem
et gratiam rehabebitis: plures protulit sermones pleraq^{ue} ver-
ba canonista. Erumpebatq^{ue} hominem ad contritionem cordia-
lissime comonebat. Videns ergo secularis in tanta deuo-
tione canonistam fore demersum flebat continue. et sic con-
lugentibus ambobus multiplicatur fletus ac deuotio eo-
rundes. Demum viri predicti fuerunt tanto dulcore pluri-

mū confortati: secularis manu recepit canoniam vt exien-
tes a conuentu iocundius se saluant: seipfos etiam carita-
tis osculis amplectentes: promittentesq; ad inuicē defen-
dere ac sustinere veritatē superius disputatā. Et sic ī bene-
dictione diuina alter alterius recipiens comeatū: canoni-
ca solus peregrinus recessit.

Ad laudem ⁊ honorē intemerate virginis marie: liber
de ei⁹ cōceptu ab omī labe originali imuni: ab egregio vi-
ro magistro Raymundo lull doctore illuminato compila-
tus (qui pro fide catholica lapidū ictibus occubuit apud
tunicem ciuitatem agarenor) felici numine est explicitus.
Impressus hispalī impensis religiosi viri fratris martini
almodouar militie de calatraua. opera vero ⁊ ingenio ma-
gistri pauli d colonie ⁊ sociozū ei⁹ alemanorū duodecima
die martij. Anno ab incarnatione dñi. 1491.

Raymundo lull

argua

BIBLIOTECA NACIONAL

1001972543